

Az Interreg programok hozzájárulása a területi kohézió erősítéséhez

Az Interreg programok hozzájárulása a területi kohézió erősítéséhez

Felelős kiadó: Tipold Ferenc, főosztályvezető
Pénzügyminisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály

Szerzők: Gergelyné Csintalan Lilian, Hegyesi Béla, Kovács Regina,
Somhegyi Fanni Terézia, valamint a bemutatott projektek hazai partnerei

Olvasószerkesztő: Drahos Zsuzsanna

Tördelés: Hegyesi Béla

Budapest, 2021

Tartalom

Köszöntő

Röviden az Interreg programokról

A Területi Agenda bemutatása

A Terület Agenda 2030 átfogó céljai és prioritása

TA1: Kiegyensúlyozott Európa

TA2: Funkcionális régiók

TA3: Határokon átívelő integráció

TA4: Egészséges környezet

TA5: Körforgásos gazdaság

TA6: Fenntartható kapcsolatok

A kiadványban a belső és külső hivatkozások **aláhúzva és vastag betűvel** kiemelve szerepelnek. Előbbiek az oldalak közötti mozgást segítik, utóbbiak további kapcsolódó nézni- és olvasnivalókhoz vezetnek.

A bemutatott projektek honlapjai azok nevére kattintva érhetők el.

Kedves Olvasó!

Kiadványunkban olyan projekteket mutatunk be, melyek az Európai Unió támogatásával valósultak meg, területi együttműködési – közismertebb nevükön **Interreg** – programok keretében.

Az Interreg programok fontos eszközei az EU kiegyensúlyozott, integrált területi fejlődésének, a problémák határokon átnyúló, több országot és ország-csoportot érintő kezelésének. E programok fő célja, hogy elősegítsék az Európai Unió területének erőteljesebb integrációját, valamint harmonikus fejlődését. Ezek a határon átnyúló, transznacionális és összeurópai léptékben megvalósuló interregionális programok ugyan különböző módokon, de jelentősen hozzájárulnak az érintett területek fejlődéshez és a területi kohézióhoz.

A kiadvány egyik célja, hogy bemutassa, milyen kiváló és jól hasznosítható eredményeket értek el a területfejlesztés egy-egy tématerületén a nemzetközi projektkonzorciumokban résztvevő magyar kedvezményezettek, köztük a helyi és megyei önkormányzataink, hazai háttérintézmények, kutatóintézetek és más szervezetek, együttműködve külföldi partnereikkel.

Tisztában vagyunk azzal, hogy ez nem könnyű feladat, hiszen a pénzügyi elköteleződés, az önerő biztosítása mellett legalább olyan nehézséget jelenthet, hogy külföldi partnerekkel kell több éven keresztül együtt dolgozni, és rugalmasan alkalmazkodni a folyamat közben törvényszerűen felmerülő változásokhoz, legyen szó intézményi átalakulásról, személyi változásokról vagy akár egy világméretű járványról.

A projektek résztvevői jól tudják, mekkora feladat a sok találkozó megszervezése, a személyes, telefonos, írásos egyeztetési folyamat koordinálása, miközben szakmailag is egyre jobban bele kell mélyülni a közös munkába, ráadásul mindezt angol nyelven, s mindeközben meg kell felelni számtalan adminisztratív kötelezettségnek is. Mindehhez idő, sok energia, a kiadásokat megelőlegező forrás, elhivatott szakértők, valamint intézményi és politikai támogatás is szükséges.

Ezért is szeretnénk megmutatni néhány projekt példáján keresztül, hogy mégis megéri ez a sok erőfeszítés, mert a közösen elért, hasznos eredményeken túl értékes tapasztalatokkal is gazdagodnak a projektekben résztvevő partnerek.

Kiadványunk másik, nem titkolt célja, hogy felkeltsük azok figyelmét is az Interreg programok iránt, akik eddig még nem vettek részt ilyen projektekben. A bemutatott példákon keresztül láthatják majd, mennyire érdekes és izgalmas más országok, akár különböző kormányzati szintjeit képviselő partnereivel együtt dolgozni.

Hogyan érdemes olvasni ezt a kiadványt? A projekteket tématerületenként csoportosítottuk a könnyebb, célzottabb keresés érdekében, ahol az egyes fejezetek az Európai Unió Területi Agendájában azonosított prioritások tematikáját követik. A Területi Agenda 2030 egy stratégiai szintű területpolitikai dokumentum, amely azonosítja az Európai Unió országainak legfőbb területi kihívásait, területi prioritásait, illetve az utóbbiak megvalósítása érdekében szükséges intézkedéseket. Mind az eredetileg 2007-ben elfogadott és az idei évben felülvizsgált Területi Agendáról, mind pedig az Interreg programokról kicsit részletesebben is olvashatnak majd a következő oldalakon.

Fontos megjegyeznünk, hogy a kiadványban szemléltetésképpen csak néhány, döntően az előzetes felhívásunkra önkéntesen megküldött projekt-összefoglalók szerepelnek. Terjedelmi korlátok miatt sajnos nagyon sok további, értékes projekteredményt nem tudunk itt most bemutatni, ezért érdemes az egyes programok honlapját is rendszeresen felkeresni, ahol megtalálhatók a még folyamatban lévő és a már lezárt projektek anyagai is.

Ha egy-egy eredmény felkeltette az érdeklődésüket, javasoljuk, hogy vegyék fel a kapcsolatot a megadott kapcsolattartókkal. És együtt! Mindenkit bátorítunk arra, hogy a 2021–2027 közötti Interreg programokban aktívan vegyen részt, használja ki a lehetőséget, hogy Európa több országának képviselővel gondolkozhat együtt egy-egy helyi probléma megoldásán, hozzájárulva ezzel az országok, nagyobb térségek fejlődéséhez, és Európa területi kohéziójának erősítéséhez is.

Sok sikert kívánunk ehhez a jövőben, kérdés esetén pedig keresenek minket bizalommal!

Budapest, 2021. május

Tipold Ferenc, főosztályvezető

Pénzügyminisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály

Röviden az Interreg programokról

Az Európai Unió kohéziós politikájának részeként, az európai területi együttműködés célkitűzés keretében valósulnak meg az **Interreg programok**. Hazánk jelenleg tizenhárom Interreg programban vesz részt, amelyek minden esetben több partnerország együttműködésében valósulnak meg. Mind a Kárpát-medence, mind pedig az Európai Unió tagországainak érdemes szorosán együttműködniük egymással közös értékeik, adottságaik jobb kihasználása érdekében, ezzel is növelve a térség fenntartható versenyképességét.

Az országok együttműködése háromféleképpen valósulhat meg: határon átnyúló, transznacionális és összeurópai léptékben. A programokat az EU belső határain az Európai Regionális Fejlesztési Alap, a tagjelölt országokkal történő együttműködés esetén az Előcsatlakozási Eszköz, harmadik országok esetében pedig az Európai Szomszédsági Eszköz támogatja.

A **határ menti együttműködésnek** jelentős múltja van Magyarországon, mivel hazánk már az uniós csatlakozás előtt is aktívan részt vett a Phare források által támogatott határ menti fejlesztésekben. Jelenleg mind a hét határszakaszunkon működik határon átnyúló együttműködési program, ezek közül négy esetben Magyarország látja el a programirányító funkciókat. A programok irányító hatóságai a Külgazdasági- és Külügyminisztériumban működnek.

A **transznacionális együttműködések** keretében az egy területi egységként értelmezhető, több országra kiterjedő térségek intézményei közösen keresnek megoldásokat az őket érintő problémákra, mely hatékonyabb megoldást nyújt ahhoz képest, mintha az adott ügyet a programban résztvevő partnerek külön-külön, nemzeti szinten kívánnák megoldani. A jelenleg működő tizenöt transznacionális program közül hazánk a kilenc tagországot magában foglaló Közép-európai – hivatalos nevén **Interreg Central Europe** – együttműködési programban és a tizennégy országra kiterjedő **Duna Transznacionális Programban** vesz részt, utóbbiban a program végrehajtó intézményeknek is Magyarország ad otthont, a program irányító hatósága a Pénzügyminisztériumban található.

Mindezekon felül Magyarország közreműködik a páneurópai – hivatalos gyűjtőnevükön interregionális – együttműködési programokban is, amelyekben az EU valamennyi tagállama, valamint Svájc és Norvégia is részt vesznek. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap négy ilyen programot támogat. Az **ESPON 2020 program** a területi tényeket és folyamatokat kutatja, valamint a szakpolitikai döntések területi megalapozását támogatja, az előbb említett országokon kívül még Izland és Lichtenstein részvételével. Az **Interact III program** az Interreg programok irányító hatóságainak, közös titkárságainak munkáját segíti a közös végrehajtási problémák megtárgyalása és tapasztalatcsere révén. Az **Urbact III program** célja, hogy a városi önkormányzatok tapasztalatot cseréljenek és együtt keressék a válaszokat néhány közös, európai városi problémára. A program hasznos eszközöket is nyújt a közösségi részvételen alapuló, integrált és fenntartható városfejlesztéshez. Az **Interreg Europe program** a regionális és helyi stratégiák jobbítását eredményező együttműködések és tapasztalatcserét támogat.

A transznacionális és interregionális projektek célja a megoldások közös keresése, ezért leginkább tervezési, kutatási, szakmai jellegűek az együttműködések, amelyek indokolt esetben tartalmazhatnak kisebb kivitelezési elemeket is, amennyiben a projekt pénzügyi keretébe ez belefér. Egy projekt költségvetése általában 1-5 millió euró közötti, a pályázati felhívástól, a partnerek számától, az együttműködési téma jellegétől és a kitűzött céloktól függően. Az elérhető támogatások nagysága a nagyobb jellegű beruházások finanszírozására nem elegendő, ezért egy fontos szempont az is, hogy lehetőség szerint ezek az együttműködési projektek egy későbbi – már nem e programokból finanszírozott – beruházásokat, fejlesztéseket is indukáljanak. E cél elérése érdekében a partnereknek arra kell törekedniük, hogy minél konkrétabbak legyenek a közösen megvalósított együttműködési projektek eredményei.

Ez persze nem egyszerű feladat, ugyanis ezekben a projektekben átlagosan nyolc-tíz partner vesz részt négy-öt országból. A partnerek egyike magára vállalja az irányítási feladatokat, ő lesz a projekt vezető partnere, akinek feladata a pályázat készítésének és a projekt végrehajtásának szakmai és pénzügyi koordinálása, s mindemellett jogilag is képviseli a partnereket a program irányító szervei felé. A projektek végrehajtására általában 24-36 hónap áll rendelkezésre, a pontos időbeli korlátozásokat mindig az aktuális pályázati felhívás részletezi.

A 2014–2020 közötti uniós költségvetési periódus pályázati felhívásai már lezárultak, ugyanakkor a jövőbeli támogatási lehetőségek iránt érdeklődők számára jó hír, hogy az Interreg programok a 2021–2027 közötti időszakban is folytatódnak. A 2020 utáni programokban résztvevő partnerországok képviselői jelenleg programozó munkabizottságokban készítik elő a jövőbeli felhívások keretét adó dokumentumokat, amelyeket 2021-ben nemcsak a programokban résztvevő országoknak, de az Európai Bizottságnak is jóvá kell majd hagynia. A programok várható tartalmi irányairól, a pályázati felhívások elindulásának részleteiről, valamint a nemzetközi projektekben történő részvétel feltételeiről hírlevelünk soron következő számaiból tudnak majd tájékozódni.

Mindaddig pedig, amíg az új pályázati felhívásokra várnak, lapozzanak tovább, ismerkedjenek meg a most zárult időszak elsőként indult projektjeivel, és merítsenek ötletet a kiadványunkban szereplő eredményekből.

Gergelyné Csintalan Lilian

ESPO

nemzeti kapcsolattartó

gabriella.lilian.csintalan@pm.gov.hu

Hegyesi Béla

Interreg Europe

Interreg Central Europe

Duna Transznacionális Program

nemzeti kapcsolattartó

bela.hegyesi@pm.gov.hu

Bővebb információ
a 2014–2020 közötti időszak

Interreg programjairól,
valamint hírlevelünk korábbi
számai az alábbi linken

találhatók:

<https://regionalispolitika.kormany.hu/europai-teruleti-egyuttmuko-desi-programok2>

A Területi Agenda bemutatása

Az Európai Unió **Területi Agendája egy stratégiai szintű területpolitikai iránymutatás**, amelyet 2007-ben fogadtak el az uniós tagállamok területpolitikáért felelős miniszterei Lipcsében, az akkori német uniós elnökség alatt, együtt a fenntartható városfejlesztés terén szintén úttörő jelentőségű dokumentummal, a Lipcsei Chartával. Az iránymutatás első felülvizsgálata a 2011-es magyar EU elnökség feladata volt, ezt követően a **Területi Agenda 2020** nevet viselte.

A Területi Agenda beazonosítja az Európai Unió országainak legfőbb területi kihívásait, területi prioritásait, illetve az utóbbiak megvalósítása érdekében szükséges intézkedéseket. Fő célja **a területi szempontok figyelembevételének előmozdítása valamennyi regionális és ágazati fejlesztést szolgáló szakpolitikában, minden kormányzati szinten**, hogy minden terület és polgár számára biztosítható legyen a fenntartható jövő, függetlenül attól, hol él.

Az elmúlt három évben a Területi Agenda 2020 megújításának az előkészítése zajlott az új európai kihívásoknak, uniós stratégiai céloknak megfelelően. A tagállamok között egyetértés mutatkozott abban, hogy az iránymutatás korábbi prioritásai alapvetően most is érvényesek, azonban a tartalom frissítése mellett az új dokumentum üzenetét, nyelvezetét érthetőbbé, befogadhatóbbá kell tenni a területi szakpolitikák körén kívüli szereplők számára is. A tagországok szakértői azt tüzték ki célul, hogy **a megújított Területi Agenda az európai, nemzeti és regionális szakpolitikák területiségét erősítő alapidokumentuma legyen a következő tíz évben**.

A felülvizsgált iránymutatást **Területi Agenda 2030** néven 2020. december 1-én fogadták el a területi kohézióért felelős tagállami miniszterek, újfent a német uniós elnökség alatt. A dokumentum hangsúlyozza, hogy a növekvő területi és társadalmi egyenlőtlenségek, a nem fenntartható fejlődés kritikus szintet ért el, mely minden területi és kormányzati szinten beavatkozást tesz szükségessé. Ennek alapján két átfogó célt – igazságos és zöld Európa – és hat prioritást nevesít az európai területek kiegyensúlyozott fejlesztésének biztosítása érdekében.

A Területi Agenda 2030 végrehajtása

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy egy ilyen komplex iránymutatás **végrehajtása** jelenti a valódi nehézséget. A Területi Agenda éppen ezért hangsúlyozza, hogy minden uniós, nemzeti, helyi szereplőnek együtt kell működnie, és saját hatásköre, felelősségi köre szerint gyakorlati lépéseket kell tennie azért, hogy a területi egyenlőtlenségek csökkenjenek, és egy karbon-semleges, klímaváltozási szempontokat figyelembe vevő gazdaság épülhessen ki. A dokumentum utolsó fejezete felsorolja, hogy az egyes uniós és tagállami szereplőknek mik lehetnek a feladatai, illetve, hogy az iránymutatással kapcsolatos munka milyen keretek között folytatódjon. A tagállami feladatok közé sorolja például a Területi Agenda prioritásainak érvényre juttatását az ágazati politikákban és az egyes kormányzati szinteken, s ebbe beleértendő a nemzeti stratégiai tervezés folyamata, a Partnerségi Megállapodás, az operatív programok és egyéb uniós programok tervezése is.

A Területi Agenda végrehajtásának előmozdítása érdekében a tagállamok önkéntes együttműködésén alapuló kísérleti projekteket is indíthatnak, amelyek a Területi Agenda egy-egy témáját járják körül, hogy közös ajánlásokat dolgozzanak ki és jó gyakorlatokat cseréljenek.

A kiadványunkban szereplő projekteket a Területi Agenda egyes prioritásai szerint csoportosítottuk, hogy bemutassuk, a határon átnyúló, transznacionális és interregionális együttműködések miként járulnak hozzá egyes makrotérségek, illetve az európai területi kohézió erősítéséhez, a Területi Agendában kitűzött célok eléréséhez.

Amennyiben a Területi Agenda 2030 dokumentum tartalmát, ajánlásait jobban meg szeretnék ismerni, kérjük, keressék fel a www.territorialagenda.eu honlapot. A dokumentumban szereplő egyes témakörök vizuális megjelenítése a Területi Agenda 2030 Atlaszban, a www.atlasta2030.eu honlapon tekinthető meg.

dr. Iván Andrea

Pénzügyminisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály

A Terület Agenda 2030 átfogó céljai és prioritásai „Jövőt minden térség számára”

Az **igazságos Európa** átfogó cél, mely minden polgár és terület számára kedvező lehetőségeket nyújt a jövőben

Prioritások:

TA1: kiegyensúlyozott Európa – kiegyensúlyozottabb területi fejlődés elősegítése, mely pozitívan használja ki az európai területi sajátosságokat. Ennek érdekében elengedhetetlen, hogy az egyes területi szereplők egymással együttműködve lépjenek fel a globális társadalmi kihívások megoldása érdekében, egy policentrikus fejlődési modell kialakítását segítsék elő, s kiaknázzák az egyes területek potenciálját.

TA2: funkcionális régiók – helyi és regionális fejlesztés elősegítése, a területi egyenlőtlenségek csökkentése, többek között az integrált és többszintű kormányzási megközelítésmód alkalmazásán keresztül, hosszú távú területi stratégiák alapján, a szomszédos területek közötti funkcionális alapú együttműködés erősítésével.

TA3: határokon átívelő integráció – jobb életkörülmények és egyszerűbb munkavállalás az országhatárok mentén. Ennek biztosítása érdekében többek között az Interreg programok országos, regionális és helyi stratégiákba való jobb beágyazására, a stratégiai jellegű együttműködések erősítésére, s a jogi és egyéb adminisztratív akadályok felszámolására van szükség.

A **zöld Európa** átfogó cél, mely megvédi a közös életteret és formálja a társadalmi átalakulást

Prioritások:

TA4: egészséges környezet – jobb ökológiai élettér megteremtése és klíma-semleges városok, régiók kialakítása. Ehhez kapcsolódóan a dokumentum kiemeli a természet érdekeinek figyelembe vételét, a zöld infrastruktúra-fejlesztések támogatását, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás elősegítését, valamint az (épített) környezet védelmét és újrashasznosítását.

TA5: körforgásos gazdaság – erős és fenntartható helyi gazdaság a globalizált világban. Mindez magában foglalja többek között a körforgásos gazdaság támogatását, a helyi stratégiák globális gazdasághoz történő kapcsolódását, a helyi gazdaság diverzifikációját, valamint a regionális innovációs kapacitások erősítését.

TA6: fenntartható kapcsolatok – fenntartható digitális és fizikai összeköttetés egyes területek között. Ennek érdekében mindenhol biztosítani szükséges többek között a szélessávú internet és digitális infrastruktúra elérhetőséget, a helyi és regionális kapcsolódásokat a nemzetközi közlekedési hálózatokhoz, valamint célszerű elősegíteni a területi tervezők és közlekedés tervezők együttműködését.

TA1: Kiegyensúlyozott Európa

Kiegyensúlyozottabb területi fejlődés elősegítése, mely pozitívan használja ki az európai területi sajátosságokat.

ESPON: **ESCAPE**

Zsugorodó vidéki térségek

Interreg CENTRAL EUROPE: **REFRESH**

Vidéki térségek ipari örökségének hasznosítása

Duna Transznacionális Program: **YOUMIG**

Az intézményi kapacitások javítása és az együttműködés ösztönzése a fiatalok nemzetközi vándorlásával kapcsolatos kihívások hatékony kezelése érdekében

Interreg Europe: **EUREGA**

Európai gasztronómiai régiók az alkalmazkodóképesség és a gazdasági növekedés erősítéséért

Interreg Europe: **RaiSE**

Társadalmi vállalkozások versenyképességének előmozdítása

ESCAPE

Zsugorodó vidéki térségek

új szemmel nézni egy régi jelenséget

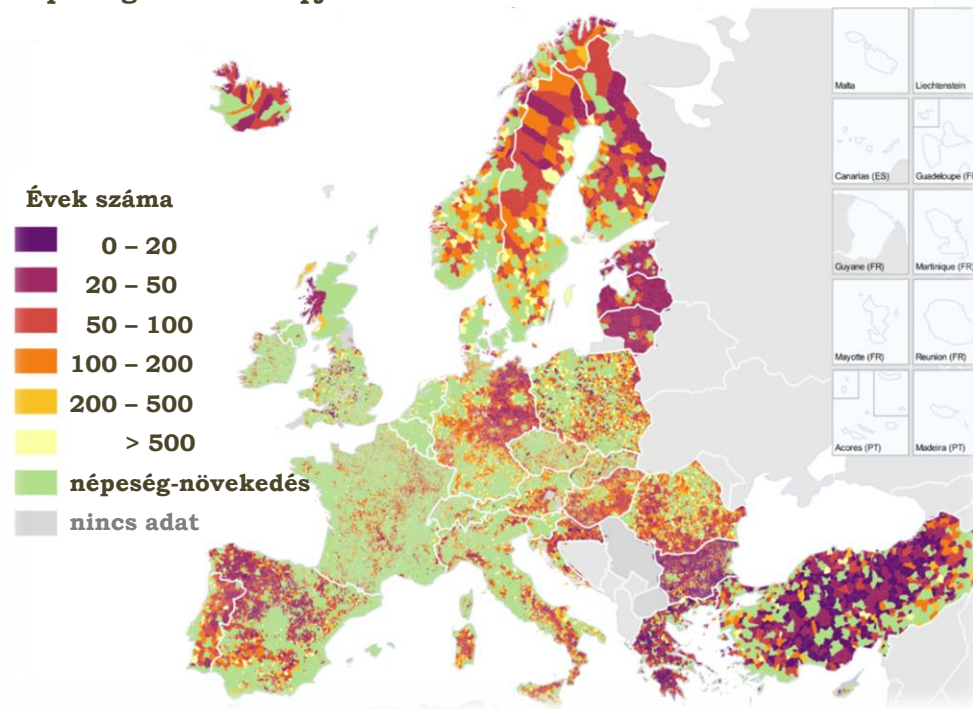
A vidéki térségek elnéptelenedése nem új keletű jelenség, amit az Európai Unió fennállása óta különböző eszközökkel és eltérő hatékonysággal közelítettek meg a szakemberek. A vidéki térségek látványos népességvesztését általános aggodalom és elégedetlenség kíséri. A technológiai, piaci és társadalmi környezetben bekövetkezett változások ugyanakkor optimizmusra adnak okot, mivel ezek a zsugorodó térségek népességének növekedését vagy a demográfiai helyzethez való alkalmazkodását is elősegíthetik. A koronavírus járvány okozta válság kétség kívül felgyorsítja a technológiai változásokat, s mindez új megvilágításba helyezheti a kérdést.

Az ESPON ESCAPE tanulmány a folyamat sokféleségét és a kapcsolódó uniós szakpolitikai eszközöket mutatja be.

A népességcsökkenés több típusba sorolható. A kivándorlás okozta „aktív” és a lakosság korstruktúrájából adódó „öröklött” csökkenés az egyes térségekben eltérő szerepet játszik. A demográfiai változás természetesen összefügg más társadalmi-gazdasági folyamatokkal. A projekt különbséget tesz „egyszerű” és „összetett” fogyás között, elismerve ezzel, hogy a demográfiai változás egy tágabb folyamat része. Nemcsak a csökkenés mértéke és jellege, hanem a kiváltó okok alapján is érdemes a zsugorodó vidéki térségeket megvizsgálni. Az elnéptelenedést az alábbi jelenségek okozhatják: helyzeti hátrány (pl. elszigeteltség, természeti erőforrások hiánya), mezőgazdasági struktúraváltás (pl. technológiai változások következményeképp városokba való vándorlás, a városi oktatási és foglalkoztatási lehetőségek), perifériára kerülés (pl. gazdasági tevékenységek makroszintű átrendeződése, globalizáció), valamint történelmi események és átmenetek (pl. rendszerváltás a közép- és kelet-európai országokban).

Az alábbi térkép azt ábrázolja, hogy a 2001–2011 közti trendek alapján az egyes régiók népessége milyen időtávon belül feleződik meg. A térképen kirajzolódik, hogy a zsugorodó vidéki térségek Európa-szerte megtalálhatók, ugyanakkor különböző gyakorisággal fordulnak elő a központi és periférikus területeken. Dinamikus városi térségek elsősorban Európa nyugati és középső részén találhatóak, míg hosszú távon csökkenő népességű területek főként Európa keleti részén húzódnak; Finnországtól a Balti-térségen és a korábbi szocialista országokon keresztül egészen Görögorszáig. A térkép LAU2 területi szinten (Magyarországon járás) vizsgálja a jelenséget, ugyanis a nagyobb területi egységek (pl. NUTS3, Magyarországon megyei szint) elfedik a térségen belüli különbségeket és a növekvő népességű városias térség mellett észrevétlenek maradnak a csökkenő népességű területek.

A népesség várható feleződése a 2001–2011 közötti népességváltozás alapján

(Forrás: ESPON, 2020)

Az ESCAPE projekt a népességcsökkenés okain és földrajzi eloszlásán túl megvizsgálja, hogy a kormányzati struktúrák miként befolyásolják a szakpolitikák jellegét és hatékonyságát, valamint áttekinti a jelenlegi szakpolitikai eszközöket és a jövőbeni fejlesztési lehetőségeket.

A kutatás kiemeli, hogy a kormányzati struktúra nagyban befolyásolja a szakpolitikai válaszok hatékonyságát. A vizsgált esettanulmányok nagy eltérést mutatnak a regionális és helyi önkormányzati szint szakpolitikai kompetenciája tekintetben. A népességcsökkenés jelenségének jellegéből adódóan általában a helyi területi szint a legmegfelelőbb a beavatkozásra. A különböző kormányzati szintek (nemzeti, regionális, helyi) közti vertikális kapcsolat, a különböző funkciók közti horizontális kapcsolat, valamint az aktív civil szektor elengedhetetlen tényezői az összetett jelenség kezeléséhez szükséges integrált stratégiák sikerének. Az esettanulmányok vizsgálata során több érdekes fejlesztéspolitikai intézkedést, innovatív struktúrát azonosítottak a kutatók, többek között önkormányzatok közti együttműködéseket és speciális gazdasági övezeteket.

Az ESCAPE projekt rendszerezte a zsugorodó vidéki térségek különböző fejlesztéspolitikai intézkedéseinek beavatkozási logikáját, a vizsgálat eredményeit a következő oldali ábra foglalja össze. A szakpolitikai intézkedések között megkülönböztetünk mérséklő (tendencia megváltoztatása) és alkalmazkodó (zsugorodással együtt élő) irányokat, ám ez a csoportosítás elsősorban elméletben segíti a szakpolitikai célok és folyamatok rendszerezését, a gyakorlatban ezek egymást kiegészítve jelennek meg.

Az ESCAPE projekt szakpolitikai ajánlásai között az egyik figyelemreméltó megállapítás, hogy hosszú távon érdemes átgondolni a zsugorodó vidéki térségek szakpolitikai céljait. Eddig a gazdasági növekedés (Lisszaboni narratíva), illetve az „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés” (Európa 2020) állt a fejlesztéspolitika fókuszában. Ezek mellett azonban érdemes a vidéki lakosság más céljaira is hangsúlyt fektetni, mint például a jólét, élhető környezet és az alapvető szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés. Az éghajlatváltozásra adott válasz szempontjából megfontolandó a zsugorodó vidéki térségek szénelnyelő és a megújuló energiaforrásokat biztosító szerepének ösztönzése.

Esettanulmány – Szentés

Az ESPON ESCAPE projekt keretében nyolc esettanulmány készült, amelyek segítenek megismerni a népességfogyás folyamatát, annak összetett helyi és regionális hatásait, valamint az ezzel foglalkozó uniós, nemzeti, regionális és helyi intézkedéseket. A vizsgált térségek egyike a Csongrád megyében található Szentési járás.

A Szentési járás népessége húsz százalékkal csökkent az utóbbi három évtizedben, 2050-re pedig akár további harminc százalékkal is fogyatkozhat. Az alacsony termékenységi ráta mellett magas az elvándorlás, a járást elhagyók kétharmada – többségében képzett munkaerő – Budapestre vagy más nagyvárosba (pl. Szegedre, Kecskemétre, Győrbe) költözik.

Az esettanulmány vizsgálja a népességvesztés mögött álló okokat (pl. szocializmus alatt bekövetkezett államosítás, a rendszerváltást követő privatizáció), és a tervezett intézkedéseket. A jövőt illetően a Szentési járás célként tűzte ki a magas hozzáadott értékkel és képzett munkaerővel rendelkező iparágak vonzását, valamint az életminőség javítását különböző közszolgáltatások fejlesztésén keresztül.

A helyiek javaslatait három csoportba rendezték:

- a fiatalokat célzó közvetlen beavatkozások (pl. véleménynyilvánítási lehetőség, lakhatási lehetőségek javítása az önálló élet megkezdése érdekében);
- közösségi munka biztosítása annak érdekében, hogy a fiatalok jobban elköteleződjenek városuk és annak környezete iránt;
- terek, épületek felújítására, jobb minőségű közszolgáltatások nyújtására irányuló intézkedések, valamint munkahelyteremtés a helyi fiatal és középkorú szakemberek számára.

A térség fejlesztése szempontjából fontos a közösségalapú fejlesztéspolitikai eszközökben (pl. LEADER, CLLD) rejlő lehetőségek kiaknázása.

**A szakpolitikai
ajánlások teljes köre
és a kutatás részletes
eredményei elérhetőek az
[ESCAPE projekt honlapján](#)**

TA1 ESPON ESCAPE

Kulcsfontosságú feltételek (kiválasztott példák)

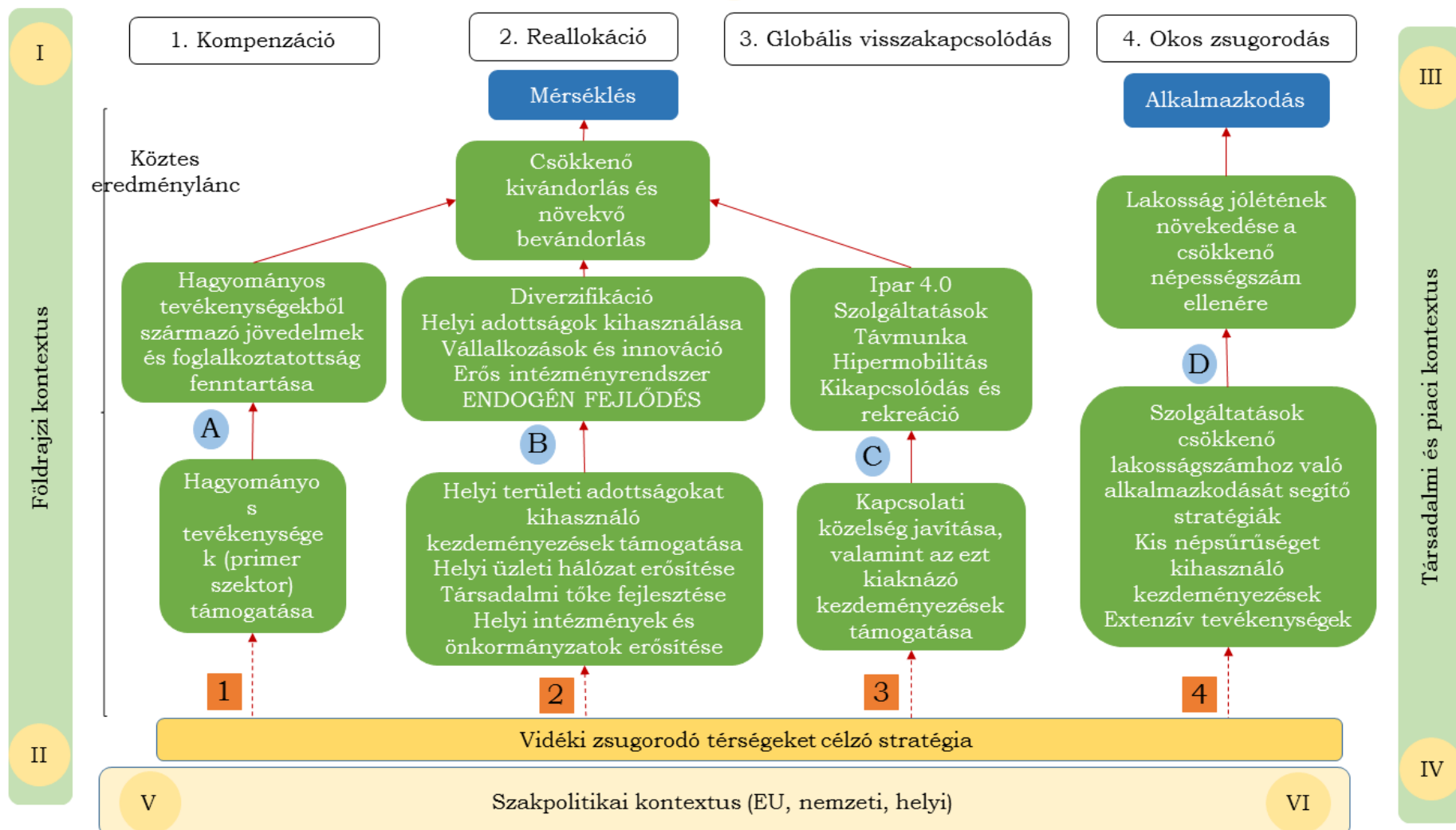
- A** Hátrányos piaci adottságok és strukturális trendek kompenzációja
- B** Megfelelő helyi területi adottságok és társadalmi tőke
- C** Megfelelő digitális infrastruktúra, amely lehetővé teszi a térben elszórt tevékenységek versenyét
- D** Közösség elfogadása és közreműködése

Háttérfeltételek és ösztönző tényezők

- I** Megfelelő területi szintet érintő beavatkozások
- II** Alapvető összeköttetés a vidéki térségekben
- III** Zsugorodó térségekben megfelelő társadalmi tőke a változások eléréséhez
- IV** Megfelelő piaci hozzáférés új/bővülő gazdasági tevékenységekhez
- V** Megfelelő többszintű kormányzás
- VI** Felelősségek átruházása a megfelelő szintekre

Stratégiák

- 1** Kompenzáció
- 2** Reallokáció
- 3** Globális visszakapcsolódás
- 4** Okos zsugorodás

REFRESH

Vidéki térségek ipari örökségének hasznosítása

Partnerség és teljes költségvetés:

10 partner 5 országból
(DE, HU, HR, IT, SI)
2,02 millió euró

Hazai partnerek:

Komló Város Önkormányzata,
Pécs-Baranyai
Kereskedelmi
és Iparkamara

A projekt keretében a partnerek azt vizsgálták, hogyan lehet a vidéki területek kiaknázatlan ipari örökségét kreatívan és fenntartható módon újrahasznosítani. A projekt célja, hogy elősegítse az érintett helyszínek (pl. egykori bányák) kulturális központokká alakítását, hozzájárulva ezzel az ipari területek, települések és régiók fejlesztéséhez.

A projekt első szakaszában a partnerek kidolgozták saját térségük stratégiáját, majd ezeket egy közös, nemzetközi stratégiában is összegezték. Ezen felül elemzések, megvalósíthatósági tanulmányok is készültek az érintett térségek revitalizációjára vonatkozóan.

A folytatásban a projekt helyszínein felújított épületek kerültek a középpontba. A stratégiákban kidolgozott és megvalósított fejlesztéseknek köszönhetően az érintett helyszíneken mind az öt országban fotókiállításra, kreatív ipari kiállításra, valamint filmvetítésekre került sor a kreatív ipar népszerűsítésének és az ipari épületekben rejlő kulturális örökség kiaknázásának támogatása érdekében.

A projekt keretein belül a komlói József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény felújítására is sor került, az épületbe beépítettek egy akadálymentes liftet, valamint kialakítottak egy kiállítóteret, melyet egy nemzetközi fotókiállítással avattak fel. A kiállítás a bányászat múltját és a város kézművesiparát – a helyi fazekas, bőrdíszműves, lőszórészter-készítő, mézeskalács-sütő mesterségeket – mutatta be.

A projekt eredményei más ipari épületek, helyszínek újjáélesztéséhez is nagymértékben hozzájárultak, ezzel is erősítve az érintett régiók, települések turizmusfejlesztési törekvéseit.

A projektet bemutató videók:

Kiállítás Komló kézművesiparáról

Nemzetközi fotókiállítás

A mohácsi fazekasmesterség népszerűségét a fekete kerámia hozta meg. Ezekből a matt fekete korsókból, kancsókból, mozsarokból egykor több ezret szállítottak, leginkább a Dunán keresztül, a hazai piacokra és a Balkánra.

YOUMIG

Az intézményi kapacitások javítása és az együttműködés ösztönzése a fiatalok nemzetközi vándorlásával kapcsolatos kihívások hatékony kezelése érdekében

Partnerség és teljes költségvetés:
16 partner 8 országból (AT, BG, DE, HU, RO, RS, SI, SK) – 2,71 millió euró

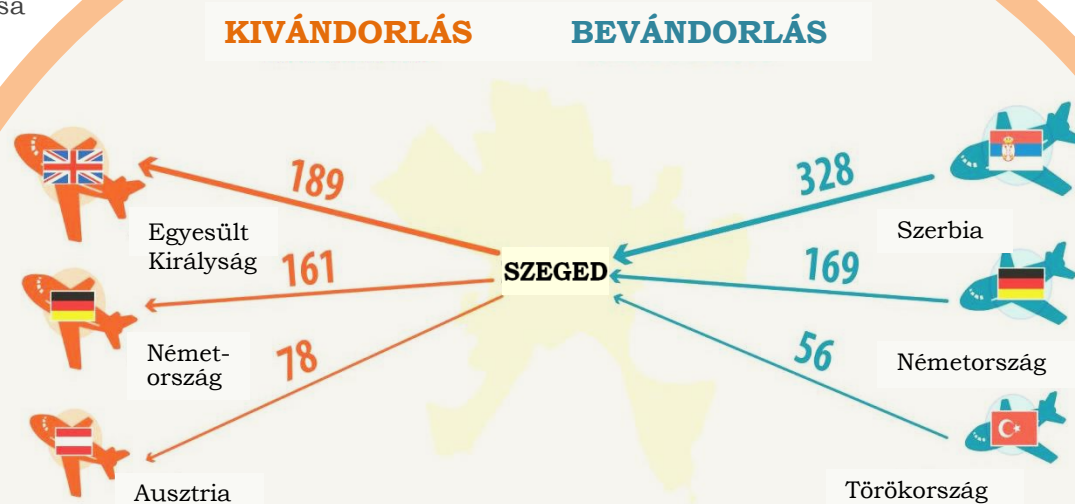
Hazai partnerek:
Központi Statisztikai Hivatal, Szeged MJV

Az elmúlt években a Duna menti régióban is sokat változtak a fiatalok lakhelyváltóztatási szokásai. Az el- és bevándorlási hajlandóság erősödik, az ezzel kapcsolatos kihívások az önkormányzatok és a helyi szolgáltatások több szintjén is jelentkeznek, hatással vannak a helyi fejlesztési igényekre. A projekt elsődleges célja a helyi intézményi kapacitások és eszköztár bővítése a fiatalok vándorlásához kapcsolódó, helyi szintű kihívások kezelése, illetve a lehetőségek jobb kiaknázása érdekében. A projekt kiemelten kezeli a helyi önkormányzatokat, felismerve, hogy a fiatalok ki-, be- és visszavándorlása jelentősen befolyásolja a helyi szolgáltatások iránti igényeket. A célok között szerepel egyrészt a helyi döntéshozói igényeknek megfelelő, a témához kapcsolódó demográfiai, munkaerőpiaci vagy éppen oktatásügyi adatok előállítását, illetve ezek minőségének, részletezettségének fokozása, másrészt az egyes települések fejlesztési stratégiájának bővítése a fiatalok vándorlásával összefüggő igazgatási feladatok jobb ellátása érdekében. A 2017 telén elkészült helyi helyzetfeltáró tanulmányok mindegyik partner-településen (Burgasz, Graz, Magyarkanizsa, Maribor, Pozsony-Récse, Sepsiszentgyörgy, Szeged) azonosítottak olyan cselekvési területeket, amelyek elősegíthetik a környező országokból érkező fiatalok beilleszkedését, és a hazatérők reintegrációját.

A projekt keretében a KSH, mint vezető partner, feladatai magukban foglalták a közös munka koordinálását, illetve az összehasonlíthatóság szempontjának érvényesítése mellett, az egyes partnerintézményekben, partnertelepüléseken végzett munka ellenőrzését.

A partnerség tagjaként, Szeged városának kutatói feltárták, hogy az elsősorban Szerbiából és Romániából érkező, valamint az egyesült királyságbeli, ausztriai vagy németországi tartózkodás után Szegedre hazatérő fiatalok igényeinek jobb kiszolgálása lehet az önkormányzat intézmény- és szolgáltatásfejlesztési célja, beleértve a fiatal családok számára lényeges óvodai ellátást.

A projekt eredményeként a szegedi polgármesteri hivatalban immár információs pont segíti azokat a külföldi állampolgárokat, akik hivatali teendőiket egy helyen szeretnék elintézni. Ennek célja, hogy a városba érkezők az ügyfélszolgálatnál megkapjanak minden segítséget az ügyeik intézéséhez, még olyanokhoz is, melyek nem feltétlenül tartoznak a városi önkormányzat hatáskörébe. A hivatalban dolgozók és óvodai pedagógusok olyan képzésben részesültek, amelyen a külföldről érkezőkkel való kapcsolattartáshoz szükséges tudást sajátították el.

EUREGA

Európai gasztró-régiók az alkalmazkodóképesség és a gazdasági növekedés erősítéséért

Az együttműködés fő célkitűzése az ételek, étkezési szokások, illetve általában a gasztronómia európai, regionális és nemzeti stratégiákba, szakpolitikai intézkedésekbe kulturális értéként történő beépítése, a regionális kulturális identitás erőteljes elemeként, valamint a fenntartható termékek és szolgáltatások erősítéséhez szükséges eszközként történő meghatározása. Az együttműködés specifikus célja az erős, a változásokra rugalmasan reagálni képes régiók kialakítása. A partnerség öt, a gasztronómia különböző vonatkozásait érintő tématerületet vett górcső alá:

- KKV-k támogatása (beleértve a rövid élelmiszerellátási láncok erősítését);
- oktatás (a gasztronómia és kreativitás erősítése az oktatási programokban);
- fenntartható turizmus (szakpolitikai intézkedések a fenntartható turizmus elérése érdekében);
- városi és vidéki térségek kapcsolatrendszerének erősítése;
- egészségügy (kulturális örökség kiaknázása a jólléttel, oktatással, turizmussal és vendéglátással összefüggésben).

Partnerség és teljes költségvetés:

9 partner 7 országból (ES, NL, HU, FI, IE, EL, RO) – 1,71 millió euró

Hazai partner:

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat

Az értékes nemzetközi tapasztalatcsere eredményeként született meg az a megyei cselekvési terv, melynek megvalósításával új térségi potenciál hasznosítására nyílik lehetőség. A tervezett intézkedések végrehajtásának köszönhetően várhatóan erősödik a megyében a gasztronómia gazdaságfejlesztésben betöltött szerepe, a fejlesztésekben hajtóerőként történő meghatározása, valamint a benne rejlő potenciál kiaknázása gazdasági-társadalmi és akár környezeti vonatkozásban is.

A tervek három fő intézkedést ölelnek fel: a Hajdú-Bihar megyei márkaépítés újraindítása, egy „Gourmet Útvonal” kialakítása, valamint az ún. „Hajdúsági Villásreggeli” rendezvénysorozat elindítása.

Megvalósításuk jelentős esélyt jelenthet a mezőgazdaságban, az élelmiszeriparban, az idegenforgalomban és az vendéglátásban dolgozó vállalkozások és vállalkozók számára, hogy versenyképesebb, magabiztosabb és ambiciózusabb szereplőként vegyenek részt a megye gazdaságának erősítésében.

RaiSE

Társadalmi vállalkozások versenyképességének előmozdítása

Partnerség és teljes költségvetés:
7 partner 7 országból
(AT, GB, HU, IT, IE, ES, SE) – 1,02 millió euró

Hazai partner:
IFKA Iparfejlesztési
Közhasznú
Nonprofit Kft

Az Interreg Europe projektek célja minden esetben az EU fejlesztéspolitikai eszközeinek javítása, a fejlesztések kedvezményezettjeinek javaslatai alapján. Az unió különböző régióiban megvalósuló, hasonló célú támogatások kedvezményezettjei, miután megismerik egymás támogatási programjait és azok eredményeit, jobbító javaslatokat fogalmaznak meg a saját régiójukban működő program irányítói felé.

A RaiSE projekt keretében vállalkozásfejlesztéssel foglalkozó partnerek vetették össze a társadalmi vállalkozások támogatásának térségükben bevált gyakorlatait. A többiek tapasztalataira építve minden partner elkészítette akciótervét, amely egyrészt a térségükben működő uniós fejlesztéspolitikai program irányítói felé fogalmaz meg javaslatokat, másrészt kis léptékű, konkrét tevékenységekkel segíti a társadalmi vállalkozásokat. A szakpolitikai ajánlások címzettje a magyar partner esetében a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) irányító hatósága volt.

A társadalmi vállalkozások olyan nonprofit vállalkozások, amelyek társadalmilag hasznos célok érdekében tevékenykednek: hátrányos helyzetűeket, megváltozott munkaképességűeket foglalkoztatnak, inaktív személyeket vezetnek be a munkaerőpiacra, részt vesznek a szociális ellátásban.

A hazai társadalmi vállalkozások megerősítésének egyik legfontosabb eszköze a **PiacTárs** kiemelt GINOP projekt, melynek segítségével a hazai társadalmi vállalkozások szakmai szolgáltatások széles körét vehetik igénybe annak érdekében, hogy fejlődjenek üzleti készségeik, erősödjön a piaci pozíciójuk.

A projekt keretében, annak 2016-os indulás óta több mint ötszáz nonprofit és civil szervezet, valamint szociális szövetkezet vett részt tanácsadásokon. 472 fejlesztési tervhez adtak ki minősítést, melyek támogatási összértéke meghaladja a huszonegy milliárd forintot, több ezer hátrányos helyzetű ember számára biztosítva új munkahelyet.

A RaiSE projekt keretében megismerhetővé váltak a társadalmi vállalkozások támogatásának bevált európai gyakorlatai. A hazai társadalmi vállalkozások fejlesztésének egyik fontos nehézsége az elérhető hitelek szűkössége és a pénzügyi menedzsment készségek hiánya a vállalkozásoknál. Az IFKA RaiSE akcióterve ezekre reagálva több szinten igyekszik segíteni a társadalmi vállalkozásokat:

- a GINOP végrehajtásához adott észrevételeik beépülnek a későbbi pályázati felhívásokba, növelve azok hatékonyságát;
- a pénzügyi szereplőkkel közösen kialakított közvetlen képzésekkel, online tananyagok és önértékelési eszközök készítésével, üzletviteli és pályázati tanácsadással segítik a hazai társadalmi vállalkozásokat.

A projekt keretében – túl a GINOP-hoz eljuttatott javaslatokon – olyan társadalmi vállalkozások kapnak szakmai segítséget fenntartható működésükhöz, amelyek marginalizált társadalmi rétegek tagjainak, megváltozott munkaképességűeknek kínálnak munkalehetőséget.

A PiacTárs programok keretében olyan, uniós szinten is a legjobb gyakorlatok közé sorolt társadalmi vállalkozások kaptak támogatást, mint a **Matyó Design**. A vállalkozás célja, hogy a magyar népművészeti kultúra egy kétszáz éves szeletét modern, a mindennapokban hordható ruházatokon jelenítsék meg, amelyen keresztül szeretnék fellendíteni Matyóföld gazdaságát, hidat építeni generációk között, és felhívni a figyelmet a felelős vásárlásra. Mindezek érdekében öt éve folyamatosan bővítik vállalkozásukat, anyagaikat Tardon és környékén szerzik be, illetve munkát adnak a helyi asszonyoknak.

TA2: Funkcionális régiók

Helyi és regionális fejlesztés
elősegítése

ESPON: **LAKES**

Nagytavak integrált fejlesztése

Duna Transznacionális Program: **COOP MDD**

Határokon átívelő program
az öt országot érintő Mura-Dráva-Duna UNESCO
Bioszféra Rezervátum szolgálatában

Duna Transznacionális Program: **ENERGY BARGE**

Zöldenergia és logisztikai övezet kialakítása

Interreg CENTRAL EUROPE: **Traditional and Wild**

A vadon termő gyógynövények gyűjtésének
népszerűsítése Közép-Európában

Interreg Szlovákia-Magyarország program:

Future in Hemp

Az ipari kender feldolgozásán alapuló
határon átnyúló gazdasági fejlődés

LAKES

Nagytavak integrált fejlesztése

Az ESPON 2020 program huszonöt célzott elemzési projektet készít nemzeti, regionális és helyi intézmények, önkormányzatok bevonásával, az általuk kezdeményezett témákban.

Az ESPON LAKES projekt az európai nagytavak területi folyamatait és integrált fejlesztési lehetőségeit vizsgálja. Az elemzés célja, hogy tudományos alapot teremtsen az európai nagytavak hatékony fejlesztéséhez, valamint segítse a legfontosabb kihívások azonosítását és a térség versenyképességét támogató keretrendszer kialakítását. A Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség volt a kutatás kezdeményezője, és jelenleg is közreműködik a munkafolyamatban. A projektben másik két tövidék, a Boden-tó és a Vanern-tónak otthont adó Vastra Götaland régió is részt vesz.

Az ESPON LAKES projekt célja

A tavak és folyók kulcsfontosságú szerepet játszanak az európai régiók és városok fejlesztésében. Európában ötszáz ezer természetes tó található, melyek ugyan különböző földrajzi adottsággal rendelkeznek, gyakran hasonló környezeti és gazdasági problémákkal néznek szembe. A nagytavak többsége több régióban és akár országban helyezkedik el, ezért összehangolt fejlesztésük kihívás elé állítja a helyi szereplőket. Emellett jelentős a tavak globális éghajlatváltozásnak, környezeti és gazdasági változásoknak való kitettsége is. Ezek a kihívások rövid- és középtávon a gazdasági és területi versenyképesség visszaeséséhez, valamint a tavak és az édesvízi források hosszú távú pusztulásához vezethetnek.

A fent említett veszélyek csökkentéséhez elengedhetetlen a helyi alapú megközelítés és integrált területfejlesztési eszközök alkalmazása. A fejlesztések csak akkor lesznek igazán hatékonyak, ha szociális, gazdasági és intézményi tekintetben is rugalmasan kezelik a tavakat körülvevő egész térséget.

Az Európai Unióban jelenleg nincs olyan fejlesztési iránymutatás, amely közvetlenül a tavak társadalmi-gazdasági vonzáskörzetére és vízgyűjtőterületére vonatkozna. Az ESPON LAKES projekt igyekszik ezt a hiányt betölteni és ajánlásokat tenni a nagytavakra fókuszáló fejlesztési eszközök kialakításához. A kutatás elsősorban a területfejlesztésre és közigazgatási szempontokra fókuszál, de a nagytavak ökológiai dimenziója és környezetvédelmi szabályozása miatt a környezetvédelmi szempontok figyelembe vétele is szükséges.

A Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség ügyvezető igazgatójával, Dr. Molnár Gáborral, valamint a Társadalomtudományi Kutatócsoport munkatársával, Fekete Károllyal készítettünk egy interjút, mely betekintést enged az ESPON LAKES projekt előkészítésének tapasztalataiba és a jövőbeni projekteredmények hasznosításába.

Miért kezdeményezték az ESPON LAKES projektet, milyen konkrét szükségletekre várnak választ a célzott elemzéstől?

A nagy tavak – köztük a Balaton is – nem csupán vízrajzi egységként értelmezhetőek, hanem gazdasági-társadalmi szempontból is összetartozó régiót alkotnak. A tavak funkcionális térsége integrált, összehangolt fejlesztést igényel. E tekintetben a Balaton jó mintaként szolgálhat más térségek számára, hiszen az országos területfejlesztési és területrendezési törvény kiemelt térségként kezeli a régiót, valamint a Balatoni Fejlesztési Tanács összefogja, koordinálja a térség fejlesztését. Uniós szinten azonban jelenleg még nincs megfelelő fejlesztési eszköz a régió- és országhatárokon átnyúló tavak fejlesztésére. Az elmúlt években több nemzetközi konferencia is megerősítette, hogy nemcsak a Balaton, de több európai nagytó is küzd ennek hiányával. 2018-ban a Régiók Bizottságának környezetvédelemmel, éghajlatváltozással és energiaüggyel foglalkozó szakbizottsága (ENVE) Balatonfüreden rendezett konferenciát az európai tavak fenntartható fejlesztéséről. 2019-ben a Régiók Bizottsága és a Joint Research Center közös programjának, a Science Meet Regions konferenciának adhattunk otthont Balatonfüreden. Ugyanebben az évben a Budapesti Víz Világtalálkozó kísérőrendezvényeként, a tavak integrált kezelését segítő intézkedésekről szóló konferencia került megrendezésre. Mindkét találkozó igazolta, hogy szükség van uniós integrált fejlesztési eszközökre, illetve az ezeket megalapozó tanulmányokra. Ehhez kiváló lehetőséget kínált az ESPON program célzott elemzésekre vonatkozó felhívása.

Mi vezetett a pályázat sikeréhez?

Valószínűleg a jól megfogható, könnyen kommunikálható témajavaslat. A felhívás keretében nem egy részletesen kidolgozott kutatási tervet várt a program, hanem egy jól megfogalmazott, körülhatárolt témaötletet. A pályázat sikerhez kitartásra is szükség volt, az első alkalommal partner régiók nélkül nyújtottuk be a témajavaslatunkat, amely elutasításra került. Egy évvel később már két másik európai régióval közösen adtuk be a pályázatot, ami alátámasztotta a téma európai hozzáadott értékét.

Hogyan alakult ki a partnerség a Boden-tóval és a svédországi Vastra Götaland régióval?

A Balaton 2004-ben csatlakozott az Élő Tavak Hálózat (Living Lakes Network) együttműködéshez, melynek köszönhetően szoros kapcsolatot ápol a hálózat többi partner tavával, így a Boden-tóval és a svéd Vastra Götaland régióval is, mely a Vanern tavat foglalja magába. A svéd partnerekkel egy nemzetközi, kulturális örökség tematikájú projekt kapcsán is dolgoztunk már együtt. Az érintett szereplők kiválasztásánál fontos szempont volt, hogy legyen egy megszólítható, koordináló szervezet, aki összefogja az adott téma fejlesztését.

Emellett igazgatási szempontból eltérő tavakat vontunk be a projektbe, hogy átfogó képet kapjunk az igazgatási struktúrákról. Míg a svéd Vastra Götaland esetében egy régió koordinálja a tavas térség fejlesztését, a Balaton három régió, a Boden-tó három ország határára esik.

Mint a kutatás kezdeményezője, milyen feladataik vannak a célzott elemzés kidolgozása során?

A témajavaslatunk alapján az ESPON 2020 program kidolgozott egy közbeszerzési felhívást, első lépésként ennek előkészítésében, véleményezésében vettünk részt. Ezt követően a beérkezett ajánlatok értékelésébe, majd az elkészült munkanyagok véleményezésébe vonják be a kezdeményezőket, a munkafolyamatot az irányító bizottság tagjaként kísérjük végig. A döntéshozói szerepkör mellett az együttműködésünkre is számít a program, a kutatáshoz adatokat szolgáltatunk, és az eredmények kommunikációjában, terjesztésében is aktív szerepet vállalunk.

Milyen eredményeket várnak a projektől és hogyan tervezik hasznosítani azokat?

Reméljük, hogy egy átfogó, döntéshozók számára jól kommunikálható tanulmány készül a nagytavak jellegzetességeiről, az integrált fejlesztés fontosságáról és akadályairól, a problémák leküzdését segítő intézkedésekre tett javaslatokkal. Az ESPON 2020 program nem csupán a regionális és országos szint, hanem az Európai Bizottság számára is megfogalmaz ajánlásokat. Az a célunk, hogy a hegyvidéki és tengerparti területekhez hasonlóan, a nagy tavak speciális fejlesztési szükségletei is nagyobb figyelmet kapjanak az Európai Unión belül, és a tavak integrált – nem csupán vízügyi, hanem társadalmi-gazdasági – fejlesztését segítő intézkedések, támogatási eszközök kerüljenek kialakításra. A tervek szerint 2022-ben a Balaton adhat otthont a két évente megrendezésre kerülő World Lake Conference eseménynek. A rendezvényen reményeink szerint az ESPON LAKES projekt eredményei, javaslatai is bemutatásra kerülhetnek. Emellett reméljük, hogy a későbbi fejlesztéseknek köszönhetően sikerül idevonzani minél több szaktudással rendelkező fiatal munkaerőt.

**Az ESPON LAKES
célzott elemzési projekt
várhatóan 2021-ben készül el,
az eredmények és javaslatok
az ESPON honlapján
válnak elérhetővé:**

**[https://www.espon.eu/
lakes](https://www.espon.eu/lakes)**

COOP MDD

Határokon átívelő program az öt országot érintő Mura-Dráva-Duna UNESCO Bioszféra Rezervátum szolgálatában

A magyar-horvát határon a Mura folyó egy szakasza mintegy ötven kilométer hosszan szinte érintetlen maradt, így a biodiverzitás hosszú távú megőrzésének színtere. A Mura Közép-Európa utolsó, viszonylag szabályozatlan, természetes folyójának számít, a Drávával együtt. Megmaradtak a természetes élőhelyek, nem folyt intenzív gazdálkodás, nem cserélték le a természetes erdőket nemesnyárasokra, nem építették be az árteret, az emberi tevékenység káros hatásai nem érzékelhetők annyira, mint más ártéri élőhelyeken. A Mura, Dráva alsó szakaszai, valamint a kapcsolódó Duna szakasz által meghatározott folyami táj hétszáz kilométer hosszú „zöld sávot” képez, amely egy természetvédelmi és kulturális szempontból rendkívül értékes, majdnem egymillió hektárnyi területet kapcsol össze Európa egyik legfontosabb, folyó menti öko-folyosójává.

Civil szervezetek és az illetékes hatóságok csaknem huszonöt éve dolgoznak ennek az egyedülálló tájnak a védelme érdekében. A projekt elindulásakor a 2012-ben létrejött Mura-Dráva-Duna határon átnyúló Bioszféra Rezervátum létezett, majd a projekt során 2017-ben Backo Podunavlje BR (Szerbia), Mura BR (Szlovénia), és 2019-ben Alsó-Mura Völgy Bioszféra Rezervátum (Ausztria) került kihirdetésre, lehetőséget adva az Ötoldalú Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum cím beadására, melynek elbírálása 2021 júniusában várható.

Partnerség és teljes költségvetés:

11 partner 5 országból (AT, HU, HR, RS, SI) – 2,15 millió euró

Hazai partner:

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság

A terület közös fejlesztése érdekében a coop MDD projektnek köszönhetően kialakításra került közvetlenül a BfNPI muraszemeyei Hódvár Vízitúra Kikötője mellett a River'scool, egy szabadtéri, folyó menti iskola, amely az Ausztriától Szerbiáig a Mura, Dráva, Duna folyók mentén felállított, nyolc helyszínből álló iskolahálózat tagja. Közös cél, hogy az ide látogató gyerekek játékos foglalkozások keretében tapasztalják meg, fedezzék fel és ismerjék meg a bioszféra rezervátumot, a folyókat, azok működését, értékes élőhelyeit és élővilágát, valamint betekintést nyerjenek az ott élők kultúrájába. A muraszemeyei létesítmény lehetőséget nyújt vízitúras kalandokhoz és táborfüzes kempingezéshez is. Az öt országban kialakított nyolc, folyó menti iskola különböző tematikával várja a látogatókat, osztályokat, csoportokat. A Mura-menti River'scool témája a folyó dinamikája, melynek bemutatását segíti, hogy az iskola közvetlenül a folyóparton található, így könnyen felfedezhető az állandóan változó folyó és annak ártere.

2019-ben a coop MDD projekt révén jött létre a Mura ártéri tanösvény. A Molnári településről induló, mintegy két kilométer hosszú sétaút játékos, interaktív állomásokon mutatja be a Mura-mente sokszínű értékeit, a folyó és az ártér múltját, a mozaikos erdő és gyeptársulásokat, jellegzetes kavicszátonyait és annak élővilágát. Ezek az élőhelyek számos madárnak nyújtanak védett fészkelő helyet, még a kis lile is talál itt magának költésre alkalmas helyet.

**River'scool
kisfilm
a gyerekek
természetközeli
tanulásáról**

ENERGY BARGE

Zöldenergia és logisztikai övezet kialakítása

**Partnerség és
teljes költségvetés:**
15 partner 7 országból
(AT, BG, DE, HU, HR, SK, RO)
2,32 millió euró

Hazai partnerek:
Innovációs és Technológiai
Minisztérium, Nemzeti Agrár-
kutatási és Innovációs
Központ, MAHART-
Freeport Kft

Az ENERGY BARGE projekt a biomassza formában meglévő zöldenergia-kapacitások minél teljesebb kihasználásának elősegítését tűzte ki célul a Duna mentén, a fenntarthatósági kritériumokat kiemelten figyelembe véve. A dunai régió hatalmas potenciállal rendelkezik a zöldenergia terén, a folyót körülölelő övezet, a megújuló nyersanyagok biomassza formájában történő termelésének egyik legfontosabb területe. Az ilyen típusú nyersanyagok és termékek szállítása ömlesztett formában történik, amire megfelelő és viszonylag alacsony költségű megoldást kínálhat a belvízi fuvarozás. A közúti, légi és vasúti szállításhoz képest

a belvízi hajózás külső költségei – a szennyezés és a zajkibocsátás által okozott költségek – a legalacsonyabbak, különösen a széndioxid-kibocsátás terén kiemelkedő az előnye a többi fuvarozási módhoz képest.

A projekt részletesen feltérképezi a meglévő biomassza értékláncokat, elősegíti a piaci folyamatok kiterjesztését, támogatja a zöldlogisztika számára optimálisan összekapcsolt közlekedési rendszereket, továbbá gyakorlati megoldásokat és iránymutatásokat nyújt. A projekt hozzájárul a Duna Régió Stratégia „Belvízi utak” és „Fenntartható Energia” szakpolitikai céljainak eléréséhez is, és kiemelten támogatja a megfelelő közlekedési és elosztási infrastruktúrán alapuló új energiahálózatok fejlesztését. Összhangban az Európai Unió Duna Régió Stratégia által 2020-ig előirányzott, a Duna folyón történő teherszállítás húsz százalékos növelésével, az ENERGY BARGE projekt célja a dunai hajózás mind teljesebb integrálása a bioenergia ellátási láncolatba.

A projektkonzorcium a teljes értéklánc mentén egyesíti a bioenergia ágazatban érdekelt feleket, a dunai kikötőket és illetékes kikötői hatóságokat, szakpolitikai szereplőket.

A dunai logisztika intenzívebb használata elősegíti a környezeti teljesítmény javulását a bioenergia-értékláncok teljes hosszában. A projekt támogatja, hogy a kikötők a biomassza energiatermelés céljából történő feldolgozásának, kezelésének és raktározásának helyszíneiként működjenek, ezáltal a projekt hozzájárul a kikötők fejlődéséhez is. A partnerek nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a nyilvánosságot hírlevelekben, cikkekben, hírekben és interaktív közösségimédia-tevékenység keretében tájékoztassák a projekt eredményeiről és közérdekű következtetéseiről. A partnerek egy online platform létrehozását is tervezik, ahol a biomassza- és bioenergia-ipar releváns szereplőinek adatbázisa mellett a tapasztalatok és a bevált gyakorlatok megoszthatók.

Traditional and Wild

A vadon termő gyógynövények gyűjtésének népszerűsítése Közép- Európában

**Partnerség és
teljes költségvetés:**
8 partner 4 országból
(CZ, HU, PL, SI) – 1,18
millió euró

Hazai partnerek:
WWF Magyarország,
Budapesti Corvinus
Egyetem

Közép-Európa már az ókor óta fontos lelőhelye a gyógy-, és aromanövényeknek. Jelenleg körülbelül kétezer vadon termő növényfaj kapható kereskedelmi forgalomban, amelyeknek bő kétharmada Közép-Európában őshonos. Ezen növények kilencven százaléka a mai napig a vadonban lelhető fel, nem termesztik. A vadon termő növények felhasználására, és a bennük rejlő értékekre vonatkozó hagyományos tudás a XX. század közepétől a földtulajdonlásban végbement változások, az urbanizáció és a mindennapi életünk változásai miatt azonban elveszni látszik. Ma a vadon termő növények begyűjtése bizonyos esetekben nem fenntartható módon valósul meg, hosszú távon jelentős bevételkiesést okozva a gyűjtőknek, akik jellemzően egy eleve kiszolgáltatottabb társadalmi rétegből kerülnek ki.

A projekt célja a hasznosítható vadon termő növények begyűjtésére és feldolgozására vonatkozó kulturális örökség védelme, illetve a fenntartható felhasználás régi hagyományokon alapuló tudásának ápolása volt, elsősorban a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok körében; különös figyelemmel a Közép-Európa vidéki térségeiben élő roma kisebbségre, az idősebb korosztályra és a nőkre.

Minden projektpartner a saját szakterületének ismereteivel járult hozzá a projekthez. A WWF Magyarország és a TRAFFIC

(a vadon élő növények és állatok nemzetközi kereskedelmét felügyelő nemzetközi hálózat) tapasztalataikat kombinálva dolgozta ki a FairWild Standard akkreditációs programot, amely lefekteti a vadon termő növények környezeti, társadalmi és gazdasági értelemben is fenntartható és felelős begyűjtésének és feldolgozásának alapelveit.

A projekt véglegesítette a vadon termő növények fenntartható gyűjtésének alapelveit. Ezeket az elveket később minden résztvevő partner nemzeti nyelvére lefordították, hogy a helyi képzések során is használhatóak legyenek. A partnerség összeállította a "Tananyag a vadon termő növények gyűjtéséről, felhasználásáról, az e tevékenységekkel kapcsolatos kistérségi vállalkozási és jövedelemkiegészítési lehetőségekről Közép-Európában" című képzési csomagot. Összesen 1325 fő vett részt az oktatásban a képzések hat kísérleti területén (Magyarországon a Felső-Kiskunságon és az Ormánságban, Lengyelországban Podkarpackie tartományban, Csehországban Dél-Morávia régióban és Szlovéniában Kozjansko, Dravinjsko valamint Észak-Primorska térségben).

A projekt másik sarkalatos pontja az interaktív 'Traditional and Wild' online felület, amely számos, hagyományosan gyógyászati és kulináris célokra felhasznált, közép-európai vadon fellelhető növényfajt mutat be. A felület elkalauzolja a látogatót a vadon termő növények világába, és lehetőséget ad arra is, hogy letezzeljük a növényekre, illetve fenntartható gyűjtésükre vonatkozó tudásunkat. Az itt összegyűjtött információ többféle képzési célra is használható, miközben segíti a vadon termő növények fenntartható gyűjtése és feldolgozása iránt érdeklődő cégek, illetve a kereskedelem szabályozásáért felelős kormányzati szervek hatékony és széles körű tájékozódását is.

Future in Hemp

**Az ipari kender
feldolgozásán
alapuló határon
átnyúló gazdasági
fejlődés**

Az INTERREG Szlovákia-Magyarország határon átnyúló program a 2014–2020-as időszakban vezette be a térségi akcióterv fogalmát, ahol a pályázók – egy konkrét témához és földrajzi térséghez kapcsolódó –, több összefüggő projektből álló komplex fejlesztési terveket nyújthattak be.

A Future in Hemp a foglalkoztatási célú, jóváhagyott térségi akcióterv pályázatok egyike, melynek célja, hogy az egykor virágzó és kiterjedt ipari kender gazdálkodás korszerű formában újjáépüljön a Kárpát-medencében. Ennek érdekében a koordinátor szervezet, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet, ötödik éve végez előkészítő, tudásgyűjtő és partnerség szervező tevékenységet.

E folyamat meghatározó állomása e kezdeményezés, mely a magyar-szlovák határtérség észak-keleti régiójában valósul meg és az első európai uniós fejlesztési forrással támogatott, határon átívelő kendergazdaság-fejlesztési együttműködés a Kárpát-medencében. Az akcióterv általános célja a térségben a munkanélküliség csökkentése, új munkahelyek létrehozása, a helyi adottságokra épülő gazdaság fejlesztése, a hozzáadott érték és a feldolgozottsági szint növelése az ipari kendergazdaság különböző ágazataiban. A projektcsoport célkitűzései között szerepel a versenyképes tudás megosztása a helyi gazdasági szereplőkkel, az ökológiai szemléletmód, a fenntartható gazdálkodás és a zöldgazdaságból származó alapanyagok feldolgozásának előtérbe helyezése.

**Partnerség és
teljes költségvetés:**
11 partner 2 országból
(HU, SK) – 7,01 millió euró

Magyarországi partnerek:
Nemzetstratégiai Kutatóintézet,
Érmellék Centrum Közösségi
Nonprofit Kft, Szatmár Nektárja
Szolgáltató és Értékesítő
Nonprofit Kft, NIF Nemzeti
Infrastruktúra Fejlesztő
Zrt, Karos Község

A foglalkoztatási akcióterv alapvető erőforrása egy nagy hagyományokkal rendelkező, ökológiai elvek mentén is eredményesen termesztendő haszonnövény, az ipari kender, amely korszerű, versenyképes, egyre növekvő keresletű, alacsony környezeti terheléssel előállítható, egészségvédő termékek alapanyagául szolgál több iparágban (élelmiszer-, kozmetikai, textil-, építő-, egészség-, biopolimer- és biokompozit-ipar).

Mind az Európai Parlament, mind az Európai Bizottság elkötelezett a European Green Deal (európai zöld megállapodás) mellett, ami a klímavédő zöldgazdaság minél jelentősebb növelését jelenti. Az ipari kender természetes nyersanyagként számos szintetikus anyagot képes felváltani, ami stratégiai fontosságú a műanyagok kiszorítása szempontjából is. Az ipari kendergazdaság különlegessége, hogy az európai zöld megállapodásnak mind a nyolc szakpolitikai célkitűzését egyidejűleg szolgálja.

A foglalkoztatási akcióterv a megfogalmazott célok elérése érdekében magában foglalja a határon átnyúló munkaerő-mobilitás javítását. Ennek egyik eleme, hogy megépül a térségben régóta tervezett, Nagyrozvány (HU) és Nagygéres (SK) településeket összekötő 4,3 kilométer hosszú útszakasz, mely nagy kerülőutat takarít meg a térségben lakóknak. Emellett megvalósul a helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése, amely lehetőséget biztosít a versenyképes, ipari kenderből készült termékek piaci bevezetésére, ami által új munkahelyek jönnek létre.

A területi akcióterv részprojektjei:

1. Feldolgozóipari, foglalkoztatási tudásmegosztási program
2. Az ipari kenderre alapozott termelés és értékesítés infrastruktúrájának fejlesztése
3. Kenderkőro feldolgozására alapozott gyártásfejlesztés
4. Kendermag feldolgozására alapozott gyártásfejlesztés
5. Útépítés Nagygéres és Nagyrozvány között
6. Koordináció és kommunikáció

TA3: Határokon átívelő integráció

Jobb életkörülmények
és egyszerűbb munkavállalás
az országhatárok mentén

ESPON: **CPS**

Határokon átnyúló közszolgáltatások

Interreg Europe: **EPICAH**

Határokon átnyúló természeti és kulturális
örökség népszerűsítése és védelme

Duna Transznacionális Program: **JOINTISZA**

A vízgyűjtő-gazdálkodás tervezés és az árvízi megelőzés
összehangolása a Tisza folyó vízgyűjtőjén

Interreg CENTRAL EUROPE: **Shareplace**

Integrált tervezés a megosztott mobilitás
és a regionális közlekedés terén

Határokon átnyúló közszolgáltatások

A megfizethető és hozzáférhető közszolgáltatások biztosítása fontos politikai célkitűzés, az európai országok számára alapvető társadalmi modell, a megfelelő szolgáltatások biztosítását azonban a nemzeti határok olykor akadályozhatják. Ilyen esetekben jelenthetnek megoldást a határokon átnyúló közszolgáltatások (CPS – cross-border public services), amelyek segítségével a határ közelében élők sem szenvednek hátrányt periférikus helyzetük miatt. A szolgáltatások többek között hozzájárulnak a munkaerő-áramláshoz, jobb tömegközlekedés biztosításához, illetve felhívják a figyelmet a határon átnyúló térségekben rejlő lehetőségekre. A közszolgáltatások növelik az országhatárokkal elválasztott területek integrációját kulturális, politikai és társadalmi szempontból. A határtérségekben biztosítják az egészségügyi, szállítási, jogi és oktatási szolgáltatások megfelelő ellátását, ezzel vonzóbbá téve ezeket a régiókat.

A határokon átnyúló közszolgáltatások létrejötté az 1970-es évekre nyúlik vissza. 1970–1990 között csupán néhány kezdeményezés működött az országok között, az 1990-es évek eleje hozott fordulóponthoz, az Interreg programok megjelenésével. 2000 után egyre több projekt valósult meg, többek között a kelet-közép-európai országok egyre gyakoribb bevonásának is köszönhetően.

Mit nevezünk határon átnyúló közszolgáltatásnak?

Területfejlesztési szempontból rendkívül fontos a közszolgáltatások megfelelő biztosítása, melyeket általában a nemzeti, regionális vagy helyi hatóságok tartanak kézben közigazgatási határaikon belül.

A határokon átnyúló közszolgáltatásoknak a határ mindkét oldalán van célcsoportja és nincs korlátozva a szolgáltatások igénybevétele. A szolgáltatás állami finanszírozású, nyújthatja közvetlenül egy állami szerv, illetve közvetetten egy magántulajdonban lévő vagy egy nonprofit szervezet. Az érintett országok szereplői részt vesznek a szolgáltatás létrehozásban és/vagy finanszírozásban, de a felek részvételének mértéke eltérő lehet. Pontos, hogy a szolgáltatás ne csupán korlátozott idejű, „egyszeri projekt” legyen, hanem hosszú távon biztosítható.

Ilyen szolgáltatások Európa-szerte, különböző ágazatokon, beavatkozási területeken működnek:

- közlekedés (pl. közlekedési infrastruktúra karbantartása, tömegközlekedés biztosítása, különböző szolgáltatások a határátkelőhelyeken);
- területrendezés, gazdaságfejlesztés, turizmus és kultúra;
- egészségügyi ellátás, hosszú távú gondozás és társadalmi integráció (pl. ambuláns ellátás, kórházak számára nyújtandó szolgáltatások);
- oktatás és képzés;
- munkaerőpiac és foglalkoztatás (pl. munkaerő mobilitását segítő tanácsadás);
- kommunikáció, műsorszolgáltatás és információs társadalom;
- környezetvédelem, természeti erőforrások kezelése és az éghajlatváltozást mérséklő beavatkozások (szárazföldi ökoszisztémák vagy tájak védelme és kezelése, szennyvízgyűjtés, ivóvíz kezelés);
- polgár- és katasztrófavédelem (pl. tűzvédelem, árvízvédelem);
- állampolgárság, igazság és közbiztonság (pl. rendőrség és vámhatóság).

Hol találhatóak határon átívelő megoldások?

A határokon átnyúló közszolgáltatások főleg az Európai Unió régi tagállamainak határ-térségeiben, jellemzően olyan országok közötti határok mentén léteznek, ahol:

1. hagyománya van a határon átnyúló együttműködésnek, sűrűn lakott vagy vidéki térségek (Nyugat-Európa);
2. nagyon alacsony népsűrűséggel rendelkeznek, és messze helyezkednek el egymástól a települések (Észak-Európa)

A szolgáltatások témánkénti eloszlása nagyon változó. Van, ahol egy beavatkozási területre fókuszálnak, máshol viszont rengetegféle különböző szolgáltatás található. Legnépszerűbb terület a környezetvédelem, ezt követi a polgári- és katasztrófavédelem, valamint a közlekedés. Az egészségügyi szektorban is többféle szolgáltatást nyújtanak, a kisebb léptékű megoldásoktól (pl. kétoldalú kórházi együttműködés) az integráltabb megoldásokig (pl. közös egészségügyi övezetek a belga–francia határon). Gyakran a közös szennyvízkezelés és ivóvízellátás terén kezdődik meg az együttműködés, ugyanis ezek közös üzemeltetése egyszerűbb, mint például az egészségügyi szolgáltatásoké. Az alábbi térképen látható az elmúlt években létrejött határon átnyúló közszolgáltatások témánkénti megoszlása.

Határokon átnyúló közszolgáltatások

témánkénti megoszlása

- Állampolgárság, igazságügy, közbiztonság
- Polgárőrség, katasztrófavédelem
- Távközlés, kommunikáció, információs társadalom
- Oktatás, képzés
- Környezetvédelem
- Egészségügy, társadalmi befogadás
- Munkaerőpiac, foglalkoztatás
- Területfejlesztés, turizmus, kultúra
- Közlekedés

Minden ábrázolt színes vonal vagy pont olyan határon átnyúló közszolgáltatást jelöl, amelyet legalább két ország közösen nyújt.

(Forrás: ESPON, 2018)

Mint a fenti térképen is látható, Magyarország határvidékein is létrehoztak közszolgáltatásokat többféle területet érintve. Képzés és oktatás szempontjából kiemelendő a magyar–szlovák–román–ukrán együttműködés, ahol a diákok különböző képzéseken, illetve kettős diploma programban vehetnek részt. Az egész szerveződést egybefogó szövetség csereprogramokat biztosít a partnerországok között középiskolások számára, ezzel is bővítve a határ menti településen élők lehetőségeit. Egy másik, szintén edukációval foglalkozó együttműködés a magyar–szlovén határ menti térségben jött létre, ahol egy kétnyelvű általános iskolát alapítottak. A projekt célja az volt, hogy a Szlovéniában élő magyarok is részesülhessenek anyanyelvi oktatásban.

Milyen akadályokkal kell megküzdeni?

A határokon átnyúló közszolgáltatások létrehozása és üzemeltetése több kihívással is jár, elsősorban a jogi és közigazgatási akadályok okoznak problémákat, de gyakran a nyelvi különbségek, a szűkös költségvetési erőforrások és a társadalmi-kulturális különbségek is szerepet játszanak. Ahhoz, hogy ezek az akadályok megszűnjenek, a határon átnyúló jogi keretfeltételek módosítása is szükséges, ilyenkor leggyakrabban egy speciális helyi vagy regionális együttműködési megállapodást kötnek a szolgáltató szervek. A legtöbb esetben egy új határon átnyúló szervezet vagy struktúra felállítása is szükséges, amely biztosítja a szolgáltatások zökkenőmentes működését. Érdemes ezért először kismértékű beruházással, fejlesztéssel kezdeni, és ha látszik, hogy valóban van igény az adott szolgáltatásra, tovább folytatni az újításokat.

Sokféle alternatíva létezik a határokon átnyúló szolgáltatások kialakítására, működtetésére, finanszírozására. A jó gyakorlatok nagy része egy korábbi együttműködés továbbfejlesztésével alakult ki. A szolgáltatások kiépítését gyakran nemzeti vagy uniós (pl. az Interreg programok keretében elérhető) forrásból finanszírozzák. Ezeket a forrásokat fel lehet használni a szolgáltatások bővítéséhez, új források bevonásához (pl. új infrastruktúra) vagy a korábbi szolgáltatás korszerűsítéséhez (pl. régi kórház felújítása) is.

Összességében tehát elmondható, hogy a határokon átnyúló szolgáltatásoknak különböző igényeknek kell megfelelniük, létrehozásuk rendkívül időigényes lehet. Éppen ezért a 2021–2027 közötti programozási időszakban az Európai Bizottság egy új eszközt bevezetését javasolta. Az Európai Határon Átnyúló Mechanizmus (European Cross-border Mechanism – ECBM) célja, hogy segítsen felszámolni a határon átnyúló együttműködések hátráltató, eltérő jogi szabályozásból adódó akadályokat. A javasolt eszköz nem egy támogatási alap, hanem egy jogi mechanizmus, amely keretében a tagállamok egyéni, két- vagy akár háromoldalú kezdeményezéseket tehetnek. Ez az eszköz lehetővé teszi, hogy egy adott tagállam területén egy másik tagállam jogi rendelkezése kerüljön alkalmazásra.

A
témában készült

ESPON szakpolitikai összefoglaló

ajánlásokat fogalmaz meg a
határon átnyúló intézmények,
határtérségek, közszolgáltatók,
Interreg programok és
az Európai Unió
számára.

Készült továbbá
egy jó gyakorlatokat
bemutató jelentés
és egy gyakorlati
útmutató is, amelyek
az **ESPON program
CPS oldalán**
érhetők el

EPICAH

Határokon átnyúló természeti és kulturális örökség népszerűsítése és védelme

Az EPICAH projekt keretében a résztvevő határrégiók azt vizsgálták, hogy az egyes térségekben miként támogatják a határon átnyúló Interreg programok a természeti és kulturális örökség közös védelmét és népszerűsítését. Az öt évig tartó projektben az érintett országok partnerszervezetei félévente megrendezett találkozói alkalmával megismerték egymás jó gyakorlatait. A projektben hazánkat képviselő partner a magyar-szlovák határtérségben megvalósult együttműködést mutatta be a projekt többi résztvevőjének. A Szlovákia–Magyarország Határon Átnyúló Program által finanszírozott kezdeményezés a térség nevezetességéhez, a Tokaji borhoz kapcsolódó bemutatóhelyek és tematikus turistaút kialakítását támogatta.

Partnerség és teljes költségvetés:
8 partner 8 országból
(CZ, EE, EL, ES, HU, IT, PT, RO) – 1,55 millió euró

Hazai partner:
Tokaj Borvidék Fejlesztéséért Nonprofit Kft.

A projektben részt vevő többi határrégió is olyan nevezetességekkel büszkélkedhet, amelyek turisztikai látványossággá fejlesztése hatékonyabban valósulhat meg a határ két oldalán működő önkormányzatok, üzleti szereplők, fejlesztési ügynökségek együttműködésében. A jó gyakorlatok cseréjének köszönhetően olyan fejlesztési javaslatok készültek, amelyek iránymutatást adnak a határon átnyúló programok javítására, a természeti és kulturális örökség eredményesebb kezelésére, turisztikai vonzerejének növelésére.

A projekt hazai partnere a Szlovákia–Magyarország Határon Átnyúló Program Irányító Hatósága számára fogalmazott meg ajánlásokat az EPICAH projekt keretében megismert többi határon átnyúló együttműködési program bevált módszerei alapján.

A határon átnyúló projektekkel kapcsolatban gyakran tapasztalt hiányosság, hogy a projektek nem kapcsolódnak egymáshoz, egyéb fejlesztésekhez, így hatásuk elszigetelt, fenntarthatóságuk nem mindig biztosított. E hiányosságok meghaladására a projekt több partnere, köztük a magyar is, a projektgazdák közötti kommunikációt, tapasztalatcserét, a projekteredmények népszerűsítését segítő műhelybeszélgetések és információs események szervezését javasolta.

JOINTISZA

A vízgyűjtő-gazdálkodás tervezés és az árvízi megelőzés összehangolása a Tisza folyó vízgyűjtőjén

A projekt elsődleges célja a Tisza Integrált Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervének megújítása volt, amely 2011-ben készült el először. Másik fontos törekvés volt a határokon átívelő vízgazdálkodás és árvízkezelés összehangolása.

A felülvizsgált integrált vízgyűjtő-gazdálkodási terv nemcsak a szakmai szervezetek és hatóságok álláspontját tükrözi, de bevonva az összes érdekelt felet a tervezésbe, a vízgyűjtő területen élő népesség, valamint a térség gazdasági erejét adó mezőgazdasági, ipari szektor érdekeit is figyelembe veszi.

A projekt vezető partnereként az Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF) irányította a munkát a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság szakmai támogatásával. A szakmai munkacsomagok irányítása megosztott a román, szerb és szlovák partnerek között, így a projekt biztosította, hogy minden tiszai ország kellő súllyal tudjon részt venni a vízgyűjtő terület jövőjét formáló irányok meghatározásában.

Mindemellett az OVF-nek fontos szerepe volt az országok, partnerek közötti ellentétek feloldásában, a kompromisszumok megtalálásában, hogy a projekt eredményeként olyan vízgyűjtő-gazdálkodási terv szülessen, amelyben minden partner és érdekelt fél elvárásai megjeljenek.

A JOINTISZA projekt legfőbb eredményei:

- a felülvizsgált Integrált Tisza Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv;
- az árvízi kockázatkezelés módszereinek összehangolása;
- egy – a Tisza teljes szakaszára vonatkozó – hossz-szelvény mérésére irányuló kézikönyv;

Partnerség és teljes költségvetés:

12 partner 5 országból (HU, RO, RS, SK, UA) – 2,25 millió euró

Hazai partnerek:

Országos Vízügyi Főigazgatóság, Külgazdasági és Külügyminisztérium, WWF Magyarország

- kisléptékű beruházási projektek generálása a városi vízkészlet gazdálkodás és vízhiányos állapotok kezelésére;
- a projekt eredményeinek népszerűsítése.

A projekt eredményeként az öt tiszai ország miniszterei között 2019. szeptemberében egy találkozóra került sor, amelyen aláírták a felülvizsgált Tisza Együttműködési Nyilatkozatot, illetve elfogadták a projekt során kidolgozott Integrált Tisza Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervet, valamint közös programok elindításáról is döntöttek. A területen történő további együttműködést az elkészült tanulmányok, térképek, szakmai anyagok is segíthetik.

A projekt közvetlen és közvetett hatásai a Tisza teljes vízgyűjtő területén érezhetőek. Az árvíz és belvíz védelem hatékonyságát növelő intézkedések a vízgyűjtő teljes területén élő lakosság biztonságát növelik, az ökológiai, vízminőségi javulás pedig az életszínvonal növeléséhez járulhat hozzá. Ennek a fejlődésnek gazdasági hozadéka is van, hiszen javítja mind a mezőgazdasági, mind az ipari ágazatok körülményeit.

A klímaváltozás hatására egyre gyakoribbá válnak az ár- és belvizek, valamint a vízhiányos időszakok. A közös, vízgyűjtő szintű vízgazdálkodás lehetőséget ad arra, hogy rendszerszintű intézkedésekkel hatékonyabban reagáljunk a környezeti kihívásokra.

Shareplace

Integrált tervezés a megosztott mobilitás és a regionális közlekedés terén

**Partnerség és
teljes költségvetés:**

11 partner 5 országból
(AT, DE, IT, HU, HR) –
2,52 millió euró

Hazai partnerek:

Zalaegerszeg Megyei
Jogú Város,
Mobilissimus
Kft.

A közép-európai közlekedési rendszerekre jellemző a különböző közlekedési módok közötti integráció hiánya, amely gyengíti a helyi, regionális és nemzetközi elérhetőséget. A várostérségi központokon belüli és azok közötti megfelelő kapcsolatok hiánya sok esetben hozzájárul a kiegyensúlyozatlan területi fejlődéshez.

A SHAREPLACE projekt átfogó célja, hogy innovatív megközelítése révén hozzájáruljon a helyi, regionális és nemzetközi közlekedési rendszerek együttműködési feltételeinek javulásához. A projekt valamennyi személyszállítási forma tekintetében és valamennyi célcsoport számára nyújt megoldásokat. A kezdeti fejlesztések és azok tesztelése hat mintarégióban valósult meg: az olaszországi Bergamo és Crema városokban, az ausztriai Fuschlsee-Mondseeland (FUMO) területén, a horvátországi Eszéken, a németországi Ulmban, valamint Magyarországon Zalaegerszeg városában. Ezen közép-európai régiók a mintaprojektek megvalósításával és az érintettek aktív bevonásával „élő laborokká”, az innovatív megoldások kidolgozásának és tesztelésének helyszíneivé alakulnak. A döntéshozókat és tervezőket innovatív üzleti modell és stratégiai útmutató is segíti a mintaprojektek megvalósításában.

A zalaegerszegi „élő labor” volt felelős annak a kísérleti projektnak a megvalósításáért, melynek célja az együttműködésen alapuló rugalmas közlekedési megoldások fejlesztése és optimalizálása.

A kísérleti projekt célterülete szűkebb értelemben a város ritkábban lakott, belső szuburb területei, tágabb értelemben a város munkahelyi és iskolai célú ingázás által érintett agglomerációs térsége volt. A megvalósult mintaprojekt célja az volt, hogy a ritkán lakott, főként dombos lakóterületen élőket bekapcsolja a helyi közlekedésbe igényvezérelt szolgáltatás révén: az útvonalak és menetrendek megtervezésére és a szolgáltatás tesztelésére került sor kísérleti jelleggel. A 2019 november-decemberi tesztidőszak során mintegy 1400 utas vette igénybe meglepéssel az igényvezérelt kisbuszos „Zerge” szolgáltatást a Volánbusz üzemeltetésében. A Zerge-járatok célja, hogy a lakosság számára olyan területek is elérhetővé váljanak közösségi közlekedéssel, ahol az útviszonyok miatt nem közlekedik helyi autóbusz, vagy a legközelebbi buszmegálló csak hosszas gyaloglással érhető el. A tesztüzem során szerzett pozitív tapasztalatok és az utasok visszajelzései alapján 2020 októberétől ismét két kisbusz közlekedik, az utazási igényekhez jobban igazodó menetrend szerint, négy útvonalon. A Zerge-járatok igénybevételének feltétele, hogy a kisbusz végállomásra való indulása előtt legalább fél órával be kell jelentkezni az utazásra telefonon vagy a www.zergebusz.hu webes felületen.

Zalaegerszeg a kísérleti projekt valamennyi elemének kidolgozását és megvalósítását a helyi és regionális érintettek, szakmai szereplők, döntéshozók és közlekedési szolgáltatók aktív bevonásával valósította meg.

TA4: Egészséges környezet

Jobb ökológiai élettér megteremtése és klímasemleges városok, régiók kialakítása.

ESPON: **ESPON SUPER**

Területek és épületek újrahazsnosítása

Interreg CENTRAL EUROPE: **Energy@School**

Energia-optimalizáció és viselkedés változás
Közép-Európa iskoláiban

Duna Transznacionális Program: **City Walk**

Az emberközpontú városi közlekedés népszerűsítése
és a sétálhatóság fejlesztése

Interreg Europe: **Night Light**

Regionális politikák javítása a fényszennyezés csökkentése, a csillagos égbolt védelme és ökoturisztikai hasznosítása érdekében

Duna Transznacionális Program: **Agrigo4Cities**

Közösségi kertekkel a zöldebb városokért és a társadalmi befogadásért

Interreg CENTRAL EUROPE: **InAirQ**

Környezeti tényezők és általános iskolás gyermekek egészségi állapota közötti kapcsolat vizsgálata

SUPER

Területek és épületek újrahasznosítása

Európa-szerte a népességnövekedés egyre nagyobb mértékű nyomást gyakorol az elérhető szűkös erőforrásokra, többek között a rendelkezésre álló földterületekre. Ez a jelenség a városi területek szabályozatlan terjeszkedését eredményezheti, az újonnan használatba vett földterületek növekedése sokszor meghaladja a népességnövekedés által indokolt mértéket.

2000 és 2018 között a beépített földterület mértéke tizenhárom százalékkal, 19,2 millió hektárról 22,6 millióra nőtt. Az ESPON program 2020-ban zárult SUPER projektje a fenntartható urbanizációt és területhasználati gyakorlatokat vizsgálja Európa régióiban. A projekt háromféle urbanizáció típusot határozott meg, melyek az alábbi ábrán láthatóak: kompakt, policentrikus és szétterjedt városiasodás.

Mindhárom kategória rendelkezik előnyökkel és hátrányokkal a fenntarthatóság tekintetében. A tömörített (vagy más néven kompakt) urbanizáció pozitívuma a kedvező mobilitási lehetőségek és a területkihasználtság hatékonysága, azonban a szennyezés koncentrációja, valamint a klímaváltozásra gyakorolt hatás szempontjából nem minősíthető fenntarthatónak. A kiterjedt (vagy diffúz) városiasodás ezzel ellentétben csökkenti a városi hőszigetek hatását, a lakók közelebb kerülnek a természethez, és a lakhatás is megfizethetőbb. Hátrányként azonban elmondható, hogy költséges fenntartatni a közszolgáltatásokat, és a szétterjedt városszerkezet közlekedési problémákat is okoz.

Kompakt urbanizáció
(Valencia, ES)

Policentrikus urbanizáció
(Leidscheveen, NL)

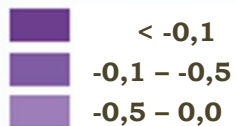
Diffúz urbanizáció
(Zágráb környéke, HR)

A városi földhasználat változása

a népességváltozás
függvényében
2020–2018 között (%)

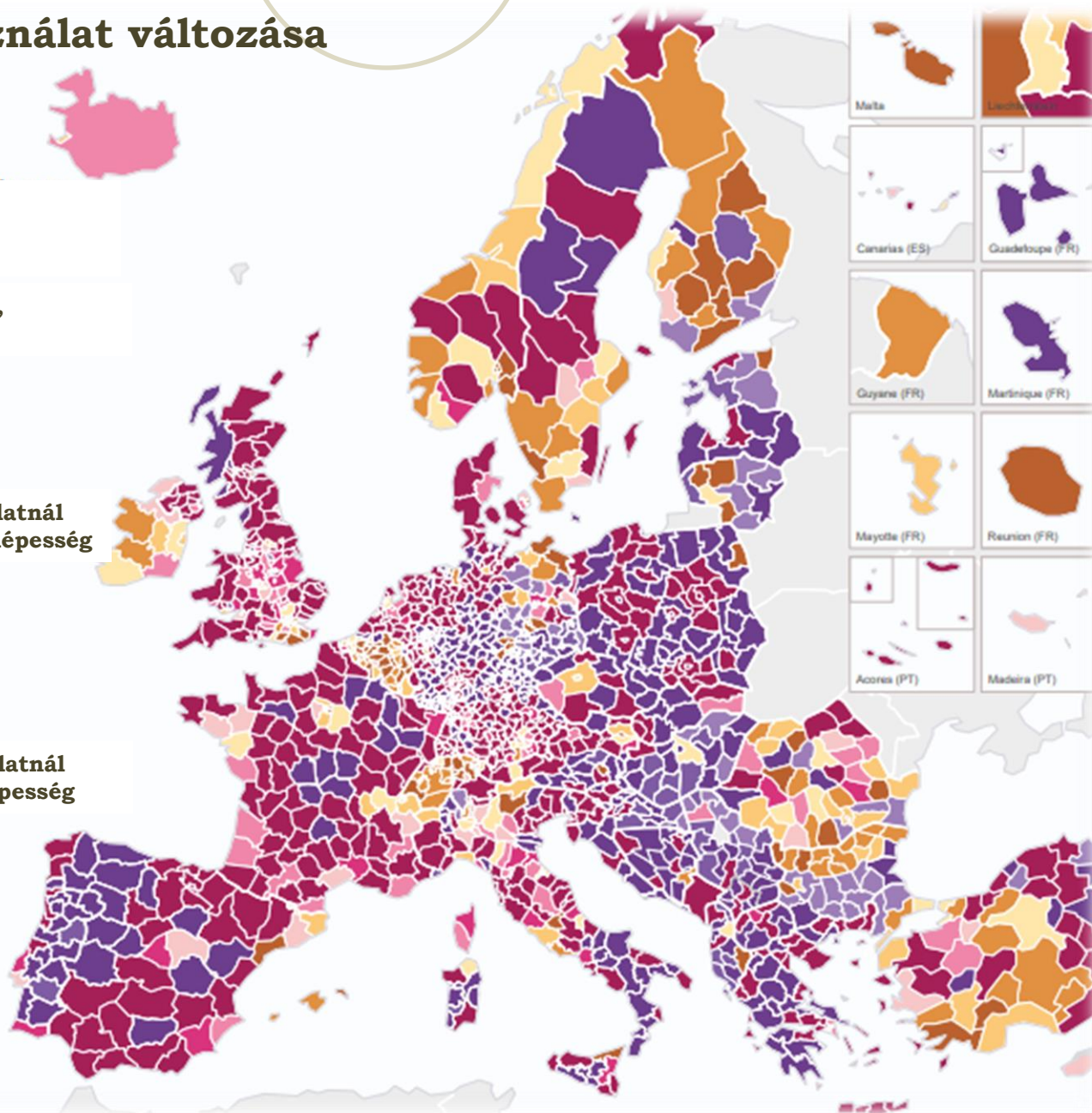
**Növekvő földhasználat,
csökkenő népesség**

**A növekvő földhasználatnál
gyorsabban növekvő népesség**

**A növekvő földhasználatnál
lassabban növekvő népesség**

(Forrás: ESPON, 2018)

A sokak által fenntarthatatlan gyakorlatnak tekintett városi terjeszkedés nem új jelenség, napjainkban azonban a fenntarthatóság a politikai diskurzusok középpontjába került, a városfejlesztéstől a terjeszkedés kezelését, megfékezését várják.

Erre egy mód lehet a már nem használt területek, üresen álló épületek újrahasznosítása a városokban, így csökkentve a területi terjeszkedést és annak negatív környezeti hatásait.

A megüresedett épületek renoválása, ipari újrafelhasználása, valamint közösségi célú átalakítása nagymértékben hozzájárulna az innovatív területi- és városi tervezéshez. A napjainkban jelenlévő, egyre gyorsuló szuburbanizációs folyamatok növelik az utazási időt és költségeket, szennyezést és környezetkárosodást okoznak, fokozzák a szegregációt, illetve aláássák a meglévő városi területek életképességét. A fenntartható urbanizáció felé vezető folyamatban hasznos eszköznek bizonyulhat a zöldinfrastruktúra alkalmazása. A zöldinfrastruktúra fejlesztése támogatná a környezet életképességét a városi területeken, valamint használatukból eredően az épületek fűtésére és hűtésére fordított energiafelhasználás is csökkenne. Szem előtt tartandó, hogy az épületek újrahasznosításának magasabb lehet a költsége, mint egy új területen való építkezésnek. Komoly problémát jelenthetnek a rendezetlen tulajdonviszonyok vagy a már meglévő szennyeződések, melyek felszámolásának magas a költségvonzata. Ezekkel együtt rengeteg lehetőség van a korábban ipari célból használt épületek hasznosítására. Adott a lehetőség az ipari célú felhasználásra (pl. hulladékkezelés és szétválasztás, komposztálás), lakóhely-, illetve mezőgazdasági fejlesztések helyszínéül szolgálhatnak, vagy közösségi helyé is átalakíthatók, így például művészeti galériáknak, közösségi központoknak, rendezvényeknek, piacoknak is otthont adhatnak.

A fenntartható városfejlesztéshez főként a területi közigazgatási szint kezében vannak megfelelő szakpolitikai eszközök. A terek és épületek újrahasznosítását számos eszközzel támogathatják a helyi és regionális önkormányzatok, például területi stratégiák, eljárási szabályok, koordinációs, strukturális, pénzügyi és együttműködési eszközök segítségével. Ezeket a SUPER projekt kiadványa részletesen bemutatja, segítséget nyújtva a fenntartható urbanizáció megvalósításához, beruházások ökológiai lábnyomainak csökkentéséhez.

Zöld- infrastruktúra:

Részben vagy egészben növényekkel beültetett városi terület, mely a városlakók életkörülményeit javítja.

Zöldmezős beruházás:

A föld végleges kivonása a művelés alól.

Barnamezős beruházás:

A korábban beépített és jelenleg is beépíthető (ipari) területek újrahasznosítása.

ENSURE projekt – Split esettanulmány (HR)

Az ENSURE projekt európai kikötővárosok városrehabilitációs példáin keresztül vizsgálta a fenntartható városiasodást. Az esettanulmányok között Split is szerepel, ahol a városi tanács úgy döntött, hogy regenerálja a barnamezős területeket a tengerparti sétány mentén, hogy ez által is élhetőbbé tegye a várost. A Riva sétány projekt keretében kialakítottak egy óriási teret, amely közösségi helyként szolgál, és sporteseményeknek, vallási szertartásoknak, fesztiváloknak, ünnepeknek ad otthont.

Egy ilyen városrehabilitációs projekt növeli a zöldinfrastruktúra fontosságának elismertségét is. Egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a zöldterületek pozitív hatással vannak az emberekre, és a városok is sokkal fenntarthatóbbá válnak. Kimutatható ugyanis, hogy a városi zöldterületek javítják a városok ökoszisztémáját, hozzájárulva ezzel a lakosság mentális egészségéhez és jóllétéhez, enyhítik a városi hősziget-hatást, és fenntartható közlekedési lehetőségeket is biztosítanak (pl. gyalogos és kerékpáros utak).

A fenntartható városiasodás elősegítésének eszközei:

1. Stratégiaalkotás: A térség jövőképeinek, stratégiai céljainak megfogalmazása felkelti a döntéshozók figyelmét és segít kialakítani a kulcsszereplők elköteleződését. A stratégia kidolgozása hozzájárul az intézményi támogatás megszerzéséhez, az együttműködésben érdekelt szereplők mozgósításához, a politikai keretfeltételek megteremtéséhez.

2. Koordináció: A városi agglomerációk fejlesztéséhez elengedhetetlen a különböző közigazgatási szintek koordinációja, akár egy dedikált testület felállításával. Különös figyelmet érdemel a különböző szakterületek és közigazgatási szintek bevonása a tervezési folyamatba. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a helyi önkormányzatok aktív részvétele nélkülözhetetlen a hatékony és fenntartható igazgatási struktúrák felállításához.

3. Átszervezés: A hatékony munkához elengedhetetlen a különböző ágazatok közötti kapcsolatok és kompetenciák formalizálása, felelősségi körök egyértelmű lefektetése, szükség esetén a tervezésben érintett osztályok átszervezésére.

4. Eljárási szabályok felállítása: A nagyvárosi térségek irányításához fontos megalkotni a szükséges jogszabályokat és eljárásrendeket (pl. a nagyvárosi térségek létrehozásának szabályait, a földhasználati törvényi előírásait).

5. Finanszírozás: A pénzügyi eszközök, adóügyi szabályozás, költségvetési vagy támogatási rendszerek is hatással vannak a fejlesztésekre (pl. ingatlan vagy földhasználati adó, földtulajdonosokat érintő kompenzációs intézkedések, állami- és magán források kombinációja, pénzügyi ösztönzők).

6. Együttműködés: Elengedhetetlen a résztvevők számára kijelölni a pontos szerepeket, hogy mindenki kivége a részét a projekt megvalósítása során. Emellett érdemes figyelmet fordítani a hatékony és folyamatos kommunikációra, valamint a döntéshozatal során a partnerek ösztönzésére a közös meggyőzés érdekében.

A
**„Területek
 és épületek
 újrahasznosítása”**
 szakpolitikai összefoglaló
 negyedik fejezete
 bővebben is kifejti, és
 esettanulmányokkal
 szemlélteti ezeket
 az eszközöket.

Energy@School

**Energia-optimalizáció
és viselkedés változás
Közép-Európa iskoláiban**

Az épületek nagymértékű energiafogyasztása jelentős lehetőségeket tartogat az energiahatékonyság növelésére. A középületek, ezen belül az iskolák energiafogyasztása átlagosan a második legjelentősebb kiadási költségként jelentkezik Európa-szerte az önkormányzatok működési költségei közt. Ez a szektor potenciálisan nagy lehetőségeket kínál az energiahatékonyság növelésére, a megújuló energiaforrások tudatos alkalmazására, a káros szén-dioxid kibocsátás csökkentésére.

Ugyanakkor, eltérések mutatkoznak a közép-európai régióban a megfelelő ágazati stratégiákban, a cselekvési- és akciótervekben, a vezetési elvekben és azok tervezési és végrehajtási metodikájában. Az ENERGY@SCHOOL projekt célja, hogy – egységesítve és közösen, példát mutatva – növelje a közszéfera kapacitását az energiatudatos iskolák kialakításával. A projekt e cél megvalósítása érdekében egységes, integrált megközelítési formában felkészíti, oktatja és képi az iskolák két legfontosabb szereplőit, a tanárokat és a diákokat, hogy tudatosan gondolkodó, felkészült szenior és junior energiaőrökké váljanak.

Partnerség és teljes költségvetés:
12 partner 7 országból (AT, DE, HU, HR, IT, SI, PL) – 2,65 millió euró

Hazai partner:
Szolnok Megyei Jogú Város, Újszilvás Község

A projekt főbb eredményei:

- adaptálható energiatudatos iskola stratégia;
- képzések és adaptálható képzési anyagok a projektben résztvevő iskolák energiaőreinek (tanárok és diákok);
- telefonos alkalmazások az energiafogyasztás okos eszközökkel történő méréséhez, plakátok, matricák az energiaőröknek és diákoknak.

A projekt eredményeként kisléptékű beruházások is megvalósultak, amelyek felügyeletét az energiaőrök végezték. A beruházások célja energiagazdálkodási rendszerek létrehozása volt a projektben résztvevő negyvenegy iskolában az energiafogyasztás mérhetősége és befolyásolhatósága érdekében. A beruházás keretében intelligens mérőműszerek és érzékelők telepítésével lehetővé vált az energiafogyasztási adatok valós idejű felügyelete.

A projekt 2020-ban elnyerte a fiatalokat leginkább megszólító regionális projektnek járó RegioStars Díjat.

„Mi barátnők vagyunk.
Együtt Junior Energia Örnek
lenni jó ötlet! Minden nap körbejárunk
a tantermekben. Lepakcsoljuk az égve felejtett
villanyokat, elzárjuk a vízcsapot, áramtalanítjuk
a használaton kívüli fogyasztókat, ellenőrizzük a
hőmérsékletet minden tanteremben. Ha túl magas a
hőmérséklet, kérjük, hogy vegyék lejjebb a fűtést.

Amióta a projekt tagjai vagyunk otthon is jobban
figyelünk a takarékoskodásra. Ha saját házunk
lesz, reméljük, lesz lehetőségünk napeleme-
ket telepíteni, hogy ezzel is példát
mutassunk és óvjuk
bolygónkat.”

**Adél és Lili
Junior Energia Örök
Újszilvási Általános Iskola, 8. osztály**

CityWalk

Az emberközpontú városi közlekedés népszerűsítése és a sétálhatóság fejlesztése

Partnerség és teljes költségvetés:

13 partner 8 országból (BG, CZ, HU, HR, RS, SI, SK, RO)
2,23 millió euró

Hazai partnerek:

Első Magyar Felelősségteljes Innováció Egyesület,
Nyíregyháza Megyei Jogú Város

A városokban egyre erőteljesebben érzékeltek hatásukat az urbanizációs hátrányok: a zaj, a légszennyezettség, a túlzásfoltosság. A gépjárművek egyre több helyet követelnek maguknak a városokban, ami rontja az emberek számára szükséges életter minőségét – ez társadalmi és gazdasági szempontból egyaránt káros. Megoldást jelenthet a fenntartható városi mobilitás, melynek közismert eleme a környezetbarát tömegközlekedés, kevésbé közismert eleme a sétálhatóság. Utóbbi egyre inkább előtérbe kerül fenntartható városfejlesztési stratégiák készítése során.

A hazai szakemberek ötletén alapuló CityWalk projekt fő célkitűzése a fenntartható, emberközpontú városi közlekedés és mobilitás népszerűsítése volt, valamint a sétálhatóság fejlesztése a Duna régió városaiban. A projekt célcsoportját a helyi önkormányzatok és a települések közösségei alkották. Az önkormányzatok esetén a sétálhatósági tervezésben, a lakosság körében pedig az aktív városi közlekedést (gyaloglás, kerékpár) előtérbe helyező életmód kialakításában segített a projekt.

Az együttműködésben tizenhárom partner vett részt kilenc ország képviselőjében. A partnerség különlegessége volt, hogy nem csupán földrajzi és szakterületi lefedettségre törekedett, hanem a megvalósítás időszakára is koncentrált. Az elméleti háttérrel biztosító partnerek mellett a városi partnerek elsősorban gyakorlati tapasztalataikkal, a helyi sajtóságok ismeretével, továbbá a mintaprojektek megvalósításával járultak hozzá a projekt eredményességéhez. A konzorcium magyar tagjai munkacsomagok irányítóiként is kivették részüket a projekt sikeréből.

A projekt keretében nyolc város készített tervet a sétálhatóság fejlesztéséhez szükséges lépésekről, és valósított meg kis költségű beruházásokat a sétálhatóság azonnali növelésére. Az érdeklődő városok több segítséget is kaptak: részletes útmutatót és tanfolyamot a sétálhatóság tervezéséhez, jó gyakorlat katalógust és egy sétálhatósági indexet. A fiatalabb lakosság elérésére okostelefon-alkalmazás készült, amely játékosan népszerűsíti az egészséges életmódot és a sétálást, pl. a kiterjesztett valóságot alkalmazó fotó funkciónak köszönhetően.

A CityWalk innovatív megoldást kínál a városi lakosok szükségleteinek középpontba helyezésével, valamint az új, okos sétálhatósági elképzelések és megoldások kombinálásával. A projekt lényege nem különleges egyedi beruházások megvalósítása volt, hanem a sétálhatóság kulcstényezőinek azonosítása, és a városi lakosok tudatosságának növelése által egy fenntarthatóbb, biztonságosabb és egészségesebb városi mobilitás kialakítása az adott városokban.

A projekt 2019-ben elnyerte a leginnovatívabb regionális projektnek járó RegioStars díjat.

Night Light

Regionális politikák javítása a fényszennyezés csökkentése illetve a csillagos égbolt védelme és ökoturisztikai hasznosítása érdekében

Partnerség és teljes költségvetés:

9 partner 7 országból (DK, ES, HU, IT, LU, NL, SI) – 1,93 millió euró

Hazai partner:

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat

Az éjszakai Európáról készített műholdfelvétel egy fénybe borult kontinenst mutat. Az EU területének több mint 85%-a valamilyen szintű mesterséges megvilágításnak van kitéve. A természetes sötétség egyre nagyobb mértékű elvesztése negatív hatással van a biodiverzításra, a természet és környezet minőségére. A projekt keretében a partnerek együtt vizsgálták, mit tehetnek Európa régiói a fényszennyezés visszaszorítása és a fényszennyezés-mentes éjszakai környezet védelme, valamint az ebből fakadó előnyök turisztikai és gazdasági szempontból történő kiaknázása érdekében.

A közös munka során önkormányzatok, nemzeti parkok (Hajdú-Bihar megyében a Hortobágyi Csillagoségbolt-park), minisztériumi, áramhálózati és energiakereskedelmi, közlekedési világítás-technikai, turisztikai szakemberek a következő kérdésekre keresték együtt a választ:

- Hogyan lehet felhívni a helyi/regionális/országos döntéshozók figyelmét a fényszennyezés problémájára?
- Hogyan formálható sikeresen a lakosság fényszennyezéshez való viszonya?
- Hogyan csökkenthető a lehetséges turisztikai célpontok fényszennyezése?
- Hogyan tehetők széles körben ismertté a fényszennyezés-mentes turisztikai célpontok, hogyan növelhető látogatottságuk nemzeti és nemzetközi szinten?
- Hogyan erősíthető a nemzeti parkok ökoturisztikai kínálatának új elemeként az asztroturizmus?
- Hogyan lehet szorosabbra fűzni a kapcsolatot a fentiek érdekében az önkormányzatok, gazdálkodók, áramszolgáltatók és hatóságok között?

Az Interreg Europe projektek logikájából adódóan az egyes partnerek – építve a többi partnertől megismert jó gyakorlatokra – a hazájukban a világítástechnikai, energetikai és turisztikai fejlesztések terén rendelkezésre álló uniós támogatási eszközök irányítói felé is megfogalmazták javaslatukat a fényszennyezés csökkentése, illetve a csillagos égboltra építő turizmus hatékonyabb támogatása érdekében. A hazánkban erősíteni kívánt szakpolitika (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program) irányító hatóságával történt folyamatos együttműködés tette lehetővé egy kölcsönösen elfogadott, jól megalapozott megyei cselekvési terv kidolgozását, melynek hatásai túlmutatnak a projekt életciklusán. Ezen terv részeként a csillagos égbolt, mint kulturális örökség hasznosítása valósul meg, és ezzel párhuzamosan zajlik az ún. „jó világítás” szakmai-szabályozási kereteinek kialakítása.

Hortobágyi Csillagoségbolt-park

fotó: Ladányi Tamás

Agrigo4Cities

**Közösségi kertekkel
a zöldebb városokért
és a társadalmi
befogadásért**

A projekt a városi mezőgazdaság eszközrendszerével támogatta a társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet, valamint a fenntartható városfejlesztést a Duna régióban. Tette mindezt a részvétel-alapú tervezés módszerével, a közintézményi kapacitások növelése, és a lakosság döntéshozatali folyamatba történő bevonása érdekében.

A közös munka során a tizenegy partner (kiegészülve öt együttműködő partnerrel) a városi mezőgazdaságban rejlő lehetőségeket fejlesztette és tesztelte marginalizált társadalmi csoportok bevonásával.

A projekt hátrányos helyzetű városi közösségek, idősek és diákok számára kínált aktív részvételükkel zajló városfejlesztési megoldásokat, amelyek megvalósult és fenntarthatóan működő oktató és közösségi kertek formájában öltöttek testet.

A projekt partnersége duális célrendszer mentén került kialakításra, területi és stratégiai partnerek bevonásával. A stratégiai partnerek feladata a városi és várostérségi mezőgazdaság és a hozzá kapcsolódó részvételalapú tervezéshez szükséges módszertan megalkotása volt. A kész módszertan alapján először a területi partnerekre vonatkozóan az említett tevékenységek jelenlegi állapotát elemezték, majd a kísérleti projekt végrehajtása következett. A Közép-dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség hazai partnerként stratégiai és területi partnerként is részt vett a projektben. A projekt megvalósításába települési és térségi önkormányzatok, oktatási intézmények és civil szervezetek is bekapcsolódtak.

**Partnerség és
teljes költségvetés:**

11 partner 8 országból
(BG, CZ, DE, HU, ME, SI,
SK, RO) – 1,47 millió euró

Hazai partner:

KDRIÜ Közép-dunántúli
Regionális Innovációs
Ügynökség

A nemzetközi partnerség olyan tervezési és fejlesztési megoldások kialakítását tette lehetővé, amelyek figyelembe veszik a helyi sajátosságokat, és építenek az egyes országok jó megoldásaira.

A projekt legfőbb érdemei közül kiemelhetőek a megvalósult, a projekt befejezését követően is működő, hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat segítő közösségi kertek. A projekt legfontosabb hatása kettős. Egyrészt hatékonyan hozzájárult a részvétel alapú településtervezés erősödéséhez, döntéshozói és közösségi oldalról egyaránt. Ennek kidolgozott és alkalmazott módszere a partnerországokban a közösségi kerteken túlmutató városfejlesztési megoldások esetében is alkalmazható. Másrészt olyan közösségi terek jöttek létre, amelyek fenntartható módon működnek tovább, erősítve a városi lakossági és iskolai közösségeket.

InAirQ

Környezeti tényezők és általános iskolás gyermekek egészségi állapota közötti kapcsolat vizsgálata

Az általános iskolák beltéri levegőminősége igen fontos kérdés, mivel a gyerekek napi hat-nyolc órát töltenek iskolai környezetben. Nemzetközi projektek keretében (pl. SEARCH és SINPHONIE) már történtek a beltéri levegőminőségre vonatkozó mérések Magyarországon.

Az általános iskolai épületeket érintő beltéri levegőminőséggel kapcsolatos problémák megoldásának érdekében egy országos akcióterv kidolgozására van szükség, amely segít beépíteni a beltéri levegőminőséget javító helyes gyakorlat elemeit az iskolák működtetésébe, kezelésébe és fenntartásába. A cél az, hogy egészségesebb beltéri környezetet hozzunk létre úgy, hogy a beltéri levegőminőséget a légszennyező anyagok forrásainak megszüntetésével vagy csökkentésével, illetve szabályok vagy preventív intézkedések meghozatalával javítjuk.

Az országos akcióterv elkészítése a beltéri levegőminőség akciótervekre vonatkozó közös nemzetközi stratégián alapul, mely az InAirQ projekt keretében került kidolgozásra. A sérülékenységi becslés, a SWOT elemzés és a környezet- és egészségügyi megfigyelés módszerei a stratégia szerves részét képezik. A beltéri levegőminőség monitoring kampányok eredményei és az alapérték-meghatározó módszerek alapján a stratégia javaslatokat fogalmaz meg a döntéshozók számára.

Partnerség és teljes költségvetés:

9 partner 5 országból (CZ, HU, IT, SI, PL) – 1,86 millió euró

Hazai partner:

Nemzeti Népegészségügyi Központ, Várpalota Önkormányzata

A projekt jól alkalmazható gyakorlati tanácsokat ad az iskola-tervező mérnökök, iskola-üzemeltető fenntartók és az ott dolgozó pedagógusok számára.

A nyolc résztvevő partner öt közép-európai ország képviselőjében azért fogott össze, hogy javítsák az iskolák belső környezetének minőségét és az iskolás diákok életminőségét. A szaktudást biztosító országos és regionális intézetek a beltéri levegőminőség egészségügyi hatásait és összefüggéseit vizsgálták transznacionális kitekintésben. A helyi és regionális hatóságok, az iskolahálózatok és a kísérleti iskolák az akciótervek kidolgozásában, időközi értékelésében és alkalmazásában, valamint kapacitás-építő tevékenységekben vettek részt.

A projekt keretében egy Virtuális Egészség Gyűjtemény jött létre, hogy segítsen a döntéshozóknak a beltéri levegőminőség alakulásának nyomon követésében. A projekt ezt követően meghatározott egy közös transznacionális stratégiát, melynek célja a beltéri levegőminőség akciótervek kidolgozása. Az akcióterveket iskolákban is bemutatták, hogy javuljon a beltéri környezet és ezen keresztül a diákok és tanárok egészségi állapota. Az iskolák vezetői és a helyi/regionális iskolaüzemeltető szervek kapacitásépítő kurzusokon vehettek részt az akciótervek fenntartható alkalmazása érdekében. A Transznacionális Környezetminőség Fórum szerepe a jövőben az InAirQ projekt eredményeinek utókövetése, valamint a résztvevők együttműködésének fenntartása lesz.

A partnerek együttműködésének eredményeképpen a partner országokból számos iskola írt alá szándéknyilatkozatot arra vonatkozóan, hogy az egészséges iskolai környezet megteremtésének érdekében jelentős lépéseket tesznek.

TA5: Körforgásos gazdaság

Erős és fenntartható
helyi gazdaság
a globalizált világban.

ESPON: **CIRCTER**

Körforgásos gazdaság

Interreg CENTRAL EUROPE: **Strefova**

Stratégiák az élelmiszer-hulladék
csökkentésére és kezelésére

Duna Transznacionális Program: **Made in Danube**

Tudástranszfer a biomassza-alapú gazdaságban

Interreg Europe: **TRIS**

Régiók úton az ipari szimbiózis felé

CIRCTER

Körforgásos gazdaság

A CIRCTER projekt regionális és helyi szereplők számára nyújt támogatást a körforgásos gazdaság előmozdítása érdekében, az ajánlásokat egy felhasználóbarát útmutató foglalja össze.

A körforgásos gazdaság egy fenntartható szemléletű gazdasági modell, amely az anyag- és erőforrás hatékonyság növelésére és a környezeti károk csökkentésére fókuszál, új lehetőségeket teremtve a vállalkozások és közösségek számára.

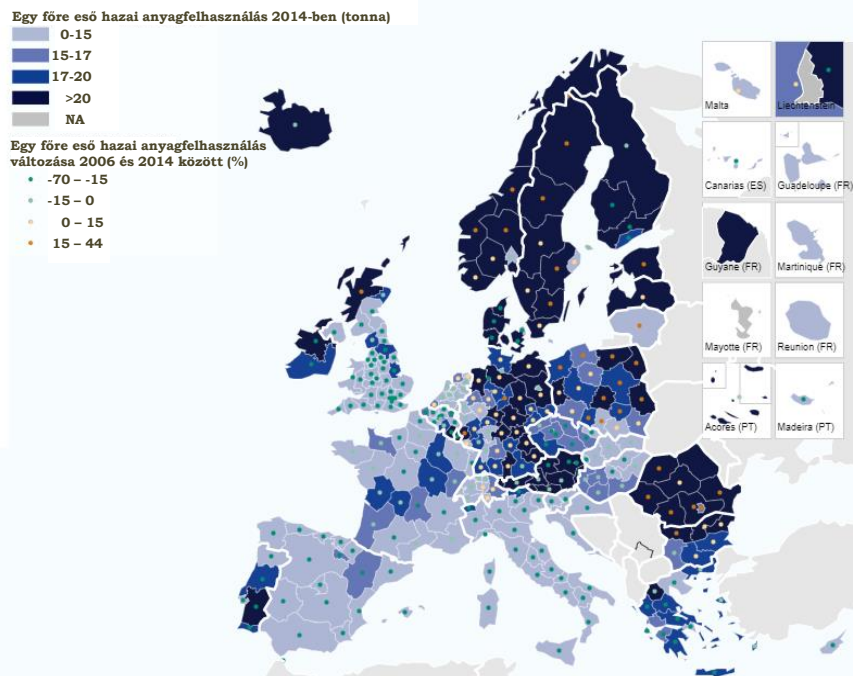
A körforgásos gazdaságban használt termékek és alapanyagok értéküket a lehető leghosszabb ideig megőrzik; a hulladéktermelés és az erőforrás-felhasználás szintje minimális (EB, 2015)

Az átgondolt, felelősségteljes erőforrás gazdálkodás elengedhetetlen a körforgásos gazdaságra való átálláshoz. A régiók és városok alapvető szerepet játszanak a helyben keletkezett hulladék hatékony újrahasznosításában. A következő években az Európai Unió növeli a körforgásos gazdaságra való áttérést segítő pénzügyi támogatásokat és kedvezményeket, ezzel új perspektívát teremtve a városok és régiók ambiciózus terveihez. A körforgásos gazdasági stratégiák a fogyasztás visszafogásával hozzájárulhatnak a hulladéktermelés csökkentéséhez és az új hulladékgazdálkodási hierarchia megvalósításához (újrahasználat, javítás, felújítás, új célra történő felhasználás, újrafeldolgozás, végezetül az anyagában történő újrahasznosítás és komposztálás útján). A hulladék energetikai hasznosítása (hulladékégetés) lehetőség szerint elkerülendő, főleg azon térségekben, ahol nincsenek kiépítve a hulladékégető létesítmények.

Hogyan alakult a nyersanyag felhasználás Európa régióiban az elmúlt évtizedben?

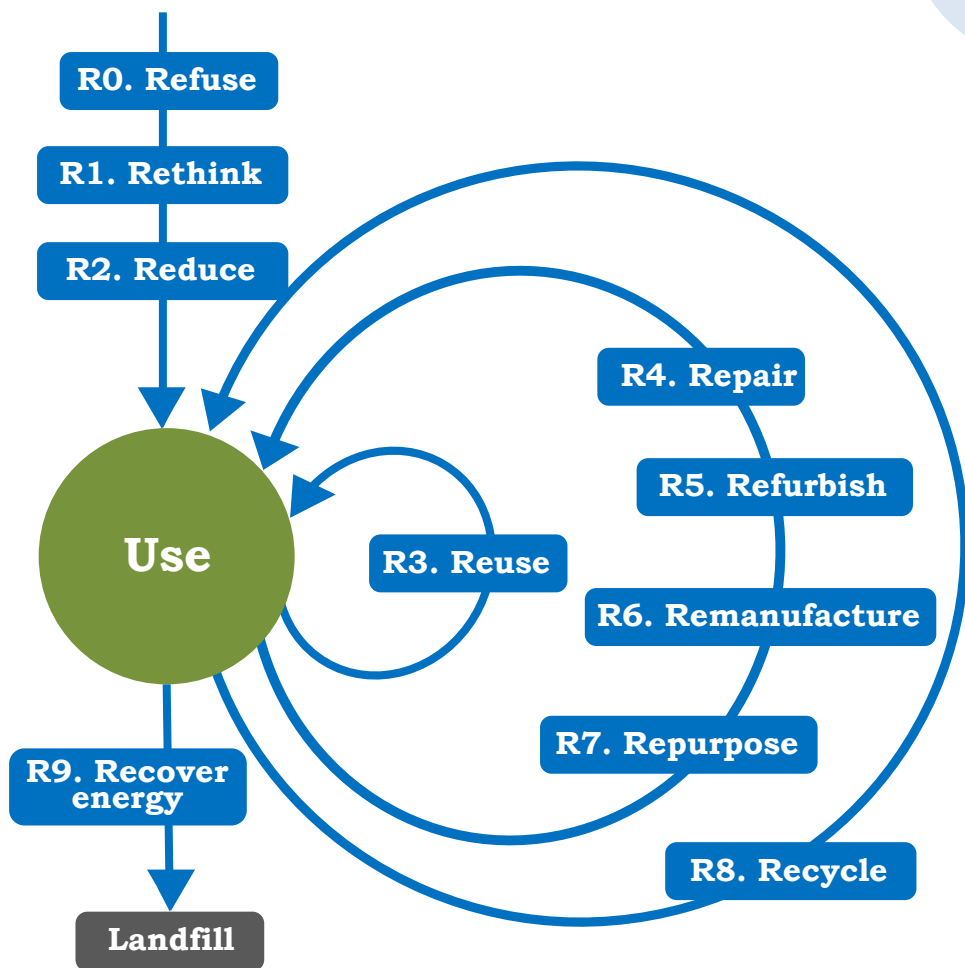
A hazai anyagfelhasználást (DMC – domestic material consumption; hazai kitermelés+import-export) két fő tényező befolyásolja. A magas egy főre jutó DMC értékek hátterében sokszor a helyben rendelkezésre álló és felhasználásra kerülő természeti erőforrások állnak. Emellett az egy főre jutó DMC értékét közvetve jelentősen befolyásolja a népsűrűség is. A ritkán lakott területeken az indikátor magasabb értéket mutat, ez a hatás elsősorban Észak-Európa esetében jelentős. A DMC esetében bekövetkezett változások szoros korrelációt mutatnak a gazdasági ciklusokkal. A 2008-as válság által legsúlyosabban érintett térségekben (pl. Dél-Európa) a gazdasági teljesítmény 2006–2014 között súlyosan visszaesett, ezzel együtt az egy főre jutó DMC is csökkenést vagy stagnálást mutatott az adott időszakban.

Egy főre eső hazai anyagfelhasználás (DMC - domestic material consumption) változása 2006–2014 között (%)*

* Az ábrázolt adat a CIRCTER projekt regionális szintű becsléseit mutatja, a becsült értékek pontossága magas. (Annex 2, Sec. A2.5.3 további részletekért)

Körforgásos gazdasági stratégiák

Refuse (visszautasítás): A fogyasztás és termelés szükségességének újragondolása (pl. ritkán használt eszközök esetében előnyben részesítjük a kölcsönzést a vásárlással szemben).

Rethink (újragondolás): Hatékonyabban kihasználni az adott terméket (pl. közös használat, többfunkciós eszközök)

Reduce (csökkentés): Az anyaghasználat csökkentése a termelésben. A fogyasztásban cél, hogy ne vásároljunk olyasmit, amire valójában nincs szükségünk. Tudatosan kevesebbet vásárolunk.

Reuse (újrahasználat): Ha lehet, vásároljunk használt termékeket, amit pedig mi már nem használunk, annak igyekezzünk új tulajdonost találni.

Repair (megjavítás): Igyekezzünk megjavítani, vagy megjavíttatni, ami elromlott.

Refurbish (felújítás): Törekedjünk eszközeink karban-tartására, felújítására, meghosszabbítva hasznos idejüket.

Remanufacture (újragyártás): Kapjon nagyobb hang-súlyt az új termékek előállításában a használt termékek alkatrészeinek felhasználása.

Repurpose (továbbhasznosítás): A termékeket igyekezzünk új, az eredeti rendeltetésükhöz képest más célokra felhasználni (pl. háztartási műanyag és papír csomagolóanyagok, faanyagok új szerepben).

Recycle (újrahasznosítás): Mindenféle hulladék anyagában való újra-hasznosítása.

Recover (visszanyerés): A hulladékok elégetése során nyert energia hasznosítása.

Városi, vidéki, ipari térségek a körforgásos gazdaság felé vezető úton

Az egy főre jutó jövedelem a hulladékkeletkezés egyik legfontosabb befolyásoló tényezője. A magasabb egy főre jutó GDP-vel rendelkező országok általánosságban több hulladékot termelnek. Ez magyarázatul szolgálhat a városi területek magasabb egy főre jutó hulladéktermelésére. Ugyanakkor a különbségek mögött a városi térségek fejlettebb hulladékgyűjtő infrastruktúrája is állhat, ami a nagyobb mennyiségű hulladék gyűjtését és kezelését teszi lehetővé (vidéki térségekből érkező hulladékot is magába foglalva).

Mit tehetnek a városi, vidéki, ipari térségek a körforgásos gazdaságért?

A körforgásos gazdaság minden térségtípust érint, ugyanakkor a helyi feltételekhez igazodva más-más lehetőségeket rejt magában.

A gazdaságföldrajzi agglomerációs előnyök fontos területi tényezőnek számítanak a körforgásos gazdaság szempontjából. A városi agglomerációkban lehetőség nyílik a termékszolgáltatási rendszerek és megosztáson alapuló gazdasági formák (pl. kerékpár megosztó rendszerek) elterjedésére, a méretgazdaságosság lehetővé teszi az alacsony értékű, de nagy mennyiségben rendelkezésre álló anyagok hulladékból való visszanyerését. A városok vonzóbbak az újszerű technológiai megoldásokat fejlesztő és körforgásos üzleti modelleket alkalmazó vállalatok számára. Valószínűsíthető, hogy a körforgásos gazdasági tevékenységek a jövőben elsősorban a nagyobb városokban és fejlettebb térségekben koncentrálnak majd. A kohéziós politika kiemelt feladata olyan támogatási eszközök kidolgozása, melyek megakadályozzák, hogy a körforgásos gazdasághoz kapcsolódó innovációk tovább fokozzák a területi egyenlőtlenségeket.

A vidéki térségek számára a körforgásos biogazdaság rejti a legfontosabb lehetőségeket, új perspektívákat nyit a mezőgazdaság és erdőgazdaság területén (pl. élelmiszer feldolgozás, bioenergia).

A körforgásos gazdaságot támogató stratégiák egy része kifejezetten az iparterületeket célozza, például az ipari szimbiózis (az egyik cégnél keletkezett hulladékot egy másik vállalkozás nyersanyagként

felhasználja) vagy a termékek újrafeldolgozása révén. Ezek a tevékenységek jellegüknél fogva elsősorban a változatos ipari ökoszisztémával rendelkező térségekben, illetve a termékek eredeti gyártási helyén játszhatnak fontos szerepet. A válsággal küzdő ipartérségek számára kitörési lehetőségként szolgálhat a másodlagos nyersanyagok bővülő piaca a meglévő ipari létesítményeknek köszönhetően.

Maribor sikerének titka a kulcsszereplők bevonása a közös munkába

Maribor körforgásos gazdasági stratégiájának kiindulópontja egy kiemelt kihívás kezelése volt: a város vezetői szerették volna elérni, hogy az egyik ágazat által kibocsátott hulladék, energiatöbblet és szennyvíz egy másik ágazatban alapanyagként hasznosuljon. Ehhez szükség volt a hulladékgazdálkodási folyamatok energia- és vízellátórendszerrel való összehangolására. Az ötlet megvalósításának kulcseleme a közüzemi szolgáltatók mozgósítása és összefogása volt egy városi szinten készülő körforgásos hulladékgazdálkodási stratégia keretében. Az érdekszövetség később egy új intézmény, a Wcycle Institute Maribor (IWM) létrehozásával szilárdította meg az együttműködését. Maribor önkormányzata, a közüzemi társaságokkal, az újonnan alapított IWM-vel és az üzleti szereplőkkel együtt húsz közös együttműködési projektet határozott meg. Az érintett szereplők havonta tartanak találkozót, az IWM-nek köszönhetően minden vállalat értesül a többiek tevékenységeiről. A maribori esettanulmány újszerűsége a nyersanyagok, energia és hulladékvíz újrafelhasználásának alulról építkező, ágazatokat átfogó megközelítésében rejlik, és alapvető változást jelent a közüzemi szolgáltatók irányítása terén.

Bővebben:
CIRCTER
esettanulmány
Maribor régió
körforgásos
gazdaság
stratégiájáról

Kézikönyv a városok és régiók számára

A körforgásos gazdaságra való áttérés nem egy magától végbemenő folyamat, elengedhetetlen a körültekintő tervezés és szakpolitikai ösztönzés. A régiók és városok kulcsszereplők az áttérés megvalósításában. A CIRCTER projekt keretében készült kézikönyv célja, hogy támogassa a politikai döntéshozókat a körforgásos gazdaságra való áttérés elősegítését szolgáló szakpolitikák kidolgozásában.

A kézikönyv első fejezete lényegre törően összefoglalja a körforgásos gazdaság alapjait és előnyeit. Ezt követően a kiadvány útmutatót nyújt a helyi és regionális adottságok értékeléséhez, melyekhez a szakpolitikai eszközök és célkitűzések igazodnak. Emellett az útmutató támpontot ad a megfelelő prioritásterületek, keretfeltételek kialakításához és a végrehajtás nyomán követéséhez, értékeléséhez. A kézikönyv javaslatokat, esettanulmányokat illusztrálja.

1. Miért fontos a körforgásos gazdaság?

- Körforgásos gazdaság – újrahasznosításon túlmutató koncepció
- Körforgásos gazdaságot támogató stratégiák

2. Körforgásos gazdaságot támogató térségre szabott intézkedéscsomag

- Helyi adottságok és lehetőségek értékelése
- Megfelelő szakpolitikai prioritások kiválasztása
- Irányítási és végrehajtási folyamat kialakítása
- Politikai eszközrendszer összeállítása a kedvező keretfeltételek biztosításához

3. Hasznos anyagok

- CIRCTER projekt online elérhető anyagai
- Kapcsolódó anyagok

A
kiadvány
interaktív
formában a
**projekt
honlapján**
érhető el

Strefowa

Stratégiai az élelmiszer-hulladék csökkentésére és kezelésére

Az Európai Unióban évente 88 millió tonna (Magyarországon 1,8 millió tonna) élelmiszer válik hulladékká a teljes élelmiszerlánc mentén, melynek nagy része megmenthető lenne. A növekvő élelmiszerhulladék mennyisége problémát jelent:

- környezetünknek – a kidobott ételek ártalmatlanításával nő az üvegházhatású gázok mennyisége,
- társadalmi-etikai szempontból – a megmentett élelmiszer nagy segítséget nyújthatna rászorulóknak ezreinek,
- gazdasági szempontból – a termesztés, előállítás, majd a hulladékártalmatlanítás is anyagi ráfordítással jár.

Az élelmiszerpazarlás és az élelmiszerhulladék keletkezés csökkentése érdekében a partnerek tizenhat mintaprojekt keretében dolgoztak ki új módszereket, gyakorlatokat a mezőgazdaság, a kereskedelem, a vendéglátás, hulladékgazdálkodás, az oktatás és a lakossági szemléletformálás területén. Cél a hosszú távú szemléletváltás, az erőforrások optimális felhasználása, a pazarlás elkerülése, a hulladék mennyiségének csökkentése. A projekt magyar partnere a kereskedelmi szektoron belüli élelmiszer-hulladék mennyiségének csökkentéséért, valamint a kereskedelem és fogyasztók partnerségén alapuló élelmiszerpazarlás-visszaszorításért volt felelős.

A partnerség az élelmiszerlánc majd minden szektorában dolgozott, mégis legnagyobb számú érdeklődőt a lakosság és a diákok köréből nyert a mintaprojektek, kampányok, műhely-munkák, konferenciák, versenyek megrendezésén keresztül. Az egyes akciók során eltérő mennyiségű (száz kilogramm és két tonna közötti) élelmiszert sikerült megmenteni.

A magyarországi mintaprojekt az élelmiszerek csomagolásán feltüntetett fogyaszthatósági és minőség-megőrzési idő jelentésének tudatosítására fókuszált.

Partnerség és teljes költségvetés:

9 partner 5 országból
(AT, CZ, HU, IT, PL) –
2,36 millió euró

Hazai partner:

Bay Zoltán Alkalmazott
Kutatási Közhasznú
Nonprofit Kft.

Tíz hétféve alatt három helyszínen négyezer-ötszáz vásárlóval sikerült kapcsolatba kerülni, játszani, beszélgetni. Az akciók sikerét információs anyagok, szórólapok, plakátok, valamint egy animációs film is segítették.

A projekt során kidolgozott szektor-specifikus oktatási anyagok az élelmiszerlánc majd minden szereplőjének segítséget nyújtanak abban, hogyan csökkenthető az élelmiszerhulladék mennyisége. Az elkészült angol nyelvű anyagok ingyenesen elérhetők, felhasználhatók. A mintaprojektekben résztvevő partnerek egyes tevékenységek folytatását, fejlesztését tervezik (pl. élelmiszerbank fejlesztése, iskoláknak készült anyagok oktatása, mezőgazdasági hulladékcsökkentés). A projekt egyik eredményeként bécsi székhellyel létrejött egy élelmiszerpazarlás elleni egyesület (#reducefoodwaste), melynek célja többek között az élelmiszerlánc résztvevőinek mind szélesebb bevonása.

Bővebb információ:

<http://www.reducefoodwaste.eu/>

Made in Danube

Tudástranszfer a biomassza-alapú gazdaságban

Európa és a Duna régió is küzd a fenntarthatóság és a növekvő népesség kihívásaival. A Made in Danube projekt konzorciuma felismerte a biomassza-alapú gazdaságban rejlő lehetőségeket, és azért dolgozott, hogy a szektorban tevékenykedő kis- és középvállalkozások minél innovatívabbak és minél sikeresebbek legyenek nemzetközi környezetben is. A kidolgozott ökoinnovációs eszközöket három kiemelt területen tesztelte a projekt: a precíziós mezőgazdaság (Szlovákia), a fenntartható erdőgazdálkodás (Horvátország) és a bioenergia (Szerbia) területén.

A legfontosabb célkitűzés az volt, hogy innovációs partnerségek jöjjenek létre, vagyis a vállalkozások és a kutatással foglalkozó intézmények együttműködjenek, és határon átnyúló kapcsolatok alakuljanak ki.

A partnerek kiválasztásánál cél volt, hogy a „tudás négyszög” minden tagja képviselve legyen a konzorciumban: biomassza-kutatással foglalkozó kutatóintézetek, kkv-kért és innovációért felelős hatóságok, civil szervezetek és kkv-kat tömörítő szervezetek.

A projekt sikeres lebonyolítását összetett partnerség biztosította, melyben kulcsszerepet töltött be az a három partner, akik tesztelték a projekt által kidolgozott eszközöket, illetve helyi akcióterveket készítettek a három kiemelt területen: Slovak University of Agriculture in Nitra (SK), Vukovar-Srijem County Development Agency (HR) és University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences (SRB). A határon átnyúló innovációs partnerségek kialakítása az összes partner szoros együttműködésének eredménye volt.

Partnerség és teljes költségvetés:

18 partner 10 országból (AT, DE, HU, HR, MD, RO, RS, SI, SK, UA) – 1,9 millió euró

Hazai partnerek:

Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, Pannon Business Network Egyesület, Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhasznú Nonprofit Kft.

A projekt legfontosabb számszerű eredményei:

- tizenöt határon átnyúló innovációs partnerség kialakítása;
- két nemzetközi partnerkereső rendezvény lebonyolítása,
- három online innovációs eszköz létrehozása;
- három helyi akcióterv kidolgozása és megvalósítása;
- negyven kis- és középvállalkozás támogatása abban, hogy kutatóintézetekkel működjenek együtt;
- a kutatási eredmények piacra jutását támogató közös stratégia kialakítása;
- „Bio-economy network in the Danube Region” hálózat létrehozása.

A projekt elsődleges célcsoportja a biomassza-alapú gazdaságban tevékenykedő kis- és középvállalkozások voltak. A projekt során létrejövő partnerségek hozzásegítik a vállalkozásokat ahhoz, hogy növeljék innovációs potenciáljukat, ezen keresztül pedig a régiójuk versenyképességét. A vállalkozások és kutatóhelyek együttműködése egy ilyen tudás-intenzív ágazatban nagyon fontos, ehhez járultak hozzá a projekt rendezvényei és kifejlesztett eszközei.

A kísérleti jelleggel kidolgozott helyi akcióterveket az adott régiók a regionális intelligens szakosodási stratégiák kialakításában tudják használni. Az akciótervek megvalósításával új munkahelyek jöhetnek létre, amelyek nagyobb hozzáadott értékű terméket állítanak elő és hozzájárulnak a fenntartható gazdasághoz.

TRIS

Régiók úton az ipari szimbiózis felé

Az Európai Unióban egyre inkább előtérbe kerül a körforgásos gazdaságra való átállás. Az ipari szimbiózis elismerten a zöldgazdaság, a munkahelyteremtés, az öko-innováció és az erőforrás-hatékonyság egyik legfontosabb hajtóereje. Ezekben a rendszerekben nem keletkezik hulladék, minden anyagnak, erőforrásnak "helye van", így járulva hozzá a vállalatok fenntartható növekedéséhez, versenyképességük javításához, illetve a klímaváltozással kapcsolatos ellenálló képesség növeléséhez.

A projekt egyik célja az ipari szimbiózis koncepció elterjesztése a partner régiókban, jó gyakorlati példákkal szemléltetve. Az információk megosztásával a kkv-k hálózatosodása is elősegíthető, illetve a klaszterek megerősödése is pozitív hozadékként említhető.

A projektben kilenc partner vizsgálta az ipari szimbiózis jelenlegi helyzetét és lehetőségeit. A konzorciumi partnerek változatos földrajzi elhelyezkedése és profilja (cég, önkormányzat, technológiai intézet) lehetővé tette az ipari szimbiózis részletes, több szempont szerinti helyzetértékelését. A projekt partnerek minden régióban bemutatták legjelentősebb ipari szimbiózisban működő vállalkozásaikat, széles területi kört lefedve: energetika, építőipar, biogáz, fénycsőfeldolgozás.

A projekt kiemelt célja azon szakpolitikai eszközök fejlesztése – Magyarországon ez a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) –, amely segítségével ösztönözhető a kkv szektor körforgásos működése. A GINOP számára készült ajánlás három olyan témakör köré épül, amellyel lehetőség nyílik a körforgásos

Partnerség és teljes költségvetés:

9 partner 5 országból
(GB, HU, EL, IT, SE) –
1,62 millió euró

Hazai partner:

IFKA Közhasznú
Nonprofit Kft.,
Herman Ottó Intézet
Nonprofit Kft.

gazdaság és ipari szimbiózis minél szélesebb körben történő megismertetésére, úgymint a zöld közbeszerzés előremozdítása, körforgásos üzleti modellek kialakításának támogatása és ösztönzése a pályázati kiírásokban, valamint az eredmények, tapasztalatok terjesztése. A partnerség összetételéből adódóan különböző fejlesztendő szakpolitikai eszközök kerültek kiválasztásra, így biztosítva több kiindulási lehetőséget is a többi európai régió és ország számára, akik szintén az ipari szimbiózis ösztönzését tűzik célul maguk elé.

A projekt időtartama alatt az ipari szimbiózis jelenlegi helyzetének felmérése, valamint a szükséges lépések azonosítása érdekében minden régió létrehozta a legalább tíz főt magába foglaló Ipari Szimbiózis Tanácsadó Testületét a kormányzati, oktatási, verseny- és civilszféra szakértőinek részvételével. Több szakmai műhelyvitát, konferenciát tartottak az érdeklődők számára a témában, ahol bemutatták a fellelhető jó gyakorlatokat és egyeztettek a további lépésekről.

A projekt
keretében
szemléletformáló
útmutató készült kis-
és középvállalkozások
részére a körforgásos
gazdaságról
**„Hozd magad
körforgásba”**
címmel.

TRIS Régiók úton az ipari szimbiózis felé

Részlet a projekt keretében készült „Hozd magad körforgásba” című útmutatóból:

TA6: Fenntartható kapcsolatok

Fenntartható digitális és fizikai összeköttetés egyes területek között.

ESPON: **PROFECY**

Hátrahagyott régiók

Interreg CENTRAL EUROPE: **CONNECT2CE**

A határon átnyúló közösségi közlekedés fejlesztése

Duna Transznacionális Program: **DANTE**

A határátlépés adminisztratív terheinek csökkentése
a dunai hajózásban

Interreg Europe: **EU CYCLE**

A kerékpáros fejlesztések
hatékonyságának növelése

PROFECY

Hátrahagyott régiók

Az ESPON PROFECY projekt Európa belső periferiáit vizsgálja, a kutatás célja a térségek lemaradását mérséklő stratégiák kidolgozása. A belső periferiákra a 2011-ben megújított Területi Agenda háttérdokumentuma, „Az Európa Unió területi helyzete és kilátásai” című tanulmány hívta fel a figyelmet: „A belső periferiák Európa vidékies térségei között egyedi típust képviselnek. A területtípus legnagyobb részben Kelet-, Közép- és Délkelet-Európában fordul elő, és legtöbbjük komoly gondokkal küszködik. Perifériális helyzetük elsősorban rossz elérhetőségükből adódik, és abból, hogy kevés valódi központi funkciókat tömörítő városi központ található a közelükben. [...] E területek legnagyobb problémáit a gyenge és sérülékeny regionális gazdaságuk, illetve a megfelelő munkahelyek hiánya jelenti. Ilyen körülmények között a negatív demográfiai folyamatok, nevezetesen a kivándorlás és a népesség elöregedése egyre erősebbé válnak.”

Hogyan válik egy térség belső periferiává?

Egyszerűen megfogalmazva a belső periferiák kialakulásának egyik alapvető indító oka, hogy a térség nem tud megfelelőképpen „csatlakozni” a környezetéhez. A periferiák hagyományos értelmezése elsősorban területi szempontokon alapul, a gazdasági központoktól való távolság okozta társadalmi és gazdasági hátrányokra fekteti a hangsúlyt, ahol a távolság kilométerekben, utazási időben

és költségekben mérendő. Ez a megközelítés az elmúlt években kiegészülni látszik egy úgynevezett „nem területi” jelentéstartalommal.

A fejlődő információs és technikai vívmányok következményeképpen megváltozott az interakciók szintere. Mai gazdaságunk már nagyban függ az információáramlástól, amely sokkal inkább a „kapcsolati (szervezett) közelség”-en múlik. A „szervezett közelség” kifejezés a gazdasági szereplők közötti kapcsolatra utal. Egy terület fejlődése kapcsán kiemeli a sikeres kommunikáció és interakciók fontosságát, valamint a megfelelő kapcsolati háló szükségességét. Ez a szemléletmód rámutat továbbá arra is, hogy a „szervezett közelségi” tényezők, egyúttal eszközök is lehetnek egy elzárt terület gazdasági vérkeringésbe való visszakapcsolódásához. Például az infokommunikáció segítségével (internet, mobil telefon, stb.) olyan terület is vonzóvá válhat, ami fizikailag nehezen elérhető.

Az ESPON PROFECY alkalmazott kutatás a területek elmaradottságának feltérképezése során külön hangsúlyt fektet az Általános Érdekű Szolgáltatások (ÁÉSZ – pl. tömegközlekedés, egészségügyi ellátás, postai szolgáltatások) hozzáférhetőségének vizsgálatára. Ez egy tudatos eltávolodás a területi hátramaradottság pusztán „gazdasági potenciál” alapján történő vizsgálatától. Az ÁÉSZ hozzáférhetőség kérdésének központi vizsgálata erős hangsúlyt fektet a lakosság jóllétére és életminőségére.

Belső periferiák típusai

Az ESPON PROFECY kutatás három koncepciót határozott meg a belső periferiára kerülés fő indító okai alapján. Ezek között a kategóriák között természetesen lehetnek átfedések, egy-egy terület akár több csoportba is tartozhat.

Belső perifériák típusai

1) Régiók alacsony gazdasági potenciállal:

A kapcsolati probléma ezeken a területeken az, hogy hosszú idő eljutni a gazdasági központokba, így „alacsony gazdasági potenciállal” rendelkeznek.

Indító ok:

Nehezen elérhető gazdasági tevékenységi központok

Hatásai:

Gazdasági hátrány a távolság miatt (pl. megnövekedett költség, vállalkozói passzivitás)

Beavatkozási lehetőség:

Infrastrukturális befektetés, hálózati közvetítés, területi tőke

2) Területek általános érdekű szolgáltatások csekély hozzáféréseivel:

A fejlesztések hangsúlya itt a térségen belüli szolgáltatások biztosítása vagy elérhetősége kell, hogy legyen.

Indító ok:

Csekély ÁÉSZ hozzáférés, megszorítások, változó közigazgatás

Hatásai:

Alacsony életminőség, kivándorlás, gazdasági stagnálás, társadalom elöregedése

Beavatkozási lehetőség:

Információs technológia, társadalmi innováció, lakókörnyezet fejlesztése

3) Területek közeli kapcsolati háló hiányában:

Nem-területi, hanem „szervezett közelség”-i hatások és folyamatok vannak a központban, amelyek alacsony szintű társadalom-gazdasági teljesítményhez vezetnek.

Indító ok:

Eلزártság a globális gazdasági körforgástól, gyenge politikai és adminisztratív erő

Hatásai:

Stagnáló gazdaság, alacsony vállalkozói és innovációs készség, alacsony humán tőke

Beavatkozási lehetőség:

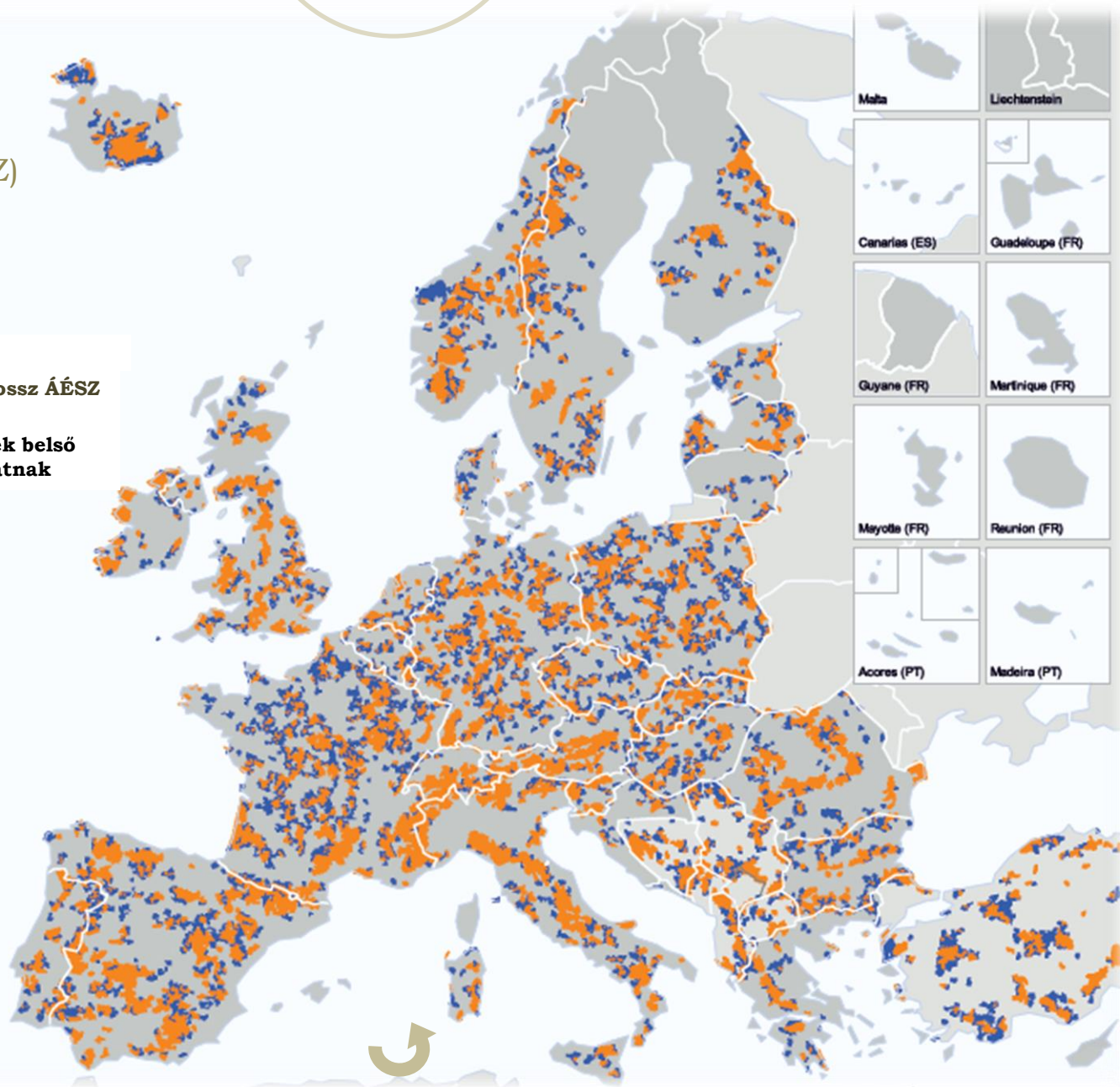
Információs technológia, társadalmi innováció, lakókörnyezet fejlesztése

Belső perifériák elhelyezkedése

az általános érdekű szolgáltatásokhoz (ÁÉSZ) való hozzáférés alapján

- Belső perifériák rossz ÁÉSZ hozzáféréssel
- Területek, amelyek belső perifériákká válhatnak

(Forrás: ESPON, 2018)

Az alacsony gazdasági potenciállal rendelkező régiók, illetve azok a belső perifériák, ahol csekély az általános érdekű szolgáltatások elérhetősége, jelentős átfedést mutatnak az átmeneti, vidéki és hegyvidéki területekkel. Ezen esetekben a közlekedési infrastruktúra hiánya a perifériára kerülés egyik legfontosabb kiváltó oka, különösen a városi központok és általános érdekű szolgáltatások elérhetősége esetén. A területek megközelíthetőségén sokat javíthat az innovatív eszközök helyi és regionális szintű alkalmazása (pl. falu busz, igényekhez igazított utazás). Az innovatív megoldások hozzájárulnak a gazdaságilag fenntartható tömegközlekedési szolgáltatások megteremtéséhez. A digitális összeköttetés és a közszolgáltatások digitalizációja javíthatja az általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférést, ezzel ellensúlyozva a központoktól való távolságot.

A luxemburgi Bummelbus projekt keretében megvalósuló „hívj-egy-buszt” szerviz például munkanélküli embereket alkalmaz, kitanított sofőrként újra integrálja őket a munkaerőpiacra, miközben az elhagyott terület közösségi közlekedési igényét is kiszolgálja.

Ajánlások

A PROFECY projekt ajánlásokat fogalmaz meg a helyi, regionális, nemzeti és uniós szint felé. A **helyi szereplők** esetében fontos az intézményi kapacitás fejlesztése, például a bevált uniós és végrehajtási eszközök (pl. LEADER, CLLD) alkalmazásán keresztül. Emellett a lakosság életminőségének javításához szükséges a szolgáltatások fejlesztése, többek között a digitális megoldások révén. Az intézkedések kialakításánál fontos a területi adottságokra (például speciális termékekre vagy iparágakra) való építkezés is.

Az ESPON PROFECY projekt esettanulmány keretében vizsgálta a Tolna megyei Tamási járást. A szocializmus alatt elsődlegesen mezőgazdasággal foglalkozó térségre a rendszerváltást követő gazdasági átalakulás negatív hatást gyakorolt. A lakosság jelentős részének a mai napig a földművelés, erdészet, illetve az egykori ipari vállalatok helyi fióktelepei nyújtnak megélhetést. A térség problémái és kihívásai főként földrajzi adottságokból erednek, mint például a városközpontoktól való távolság, illetve a gazdaságilag elmaradott szomszédos térségek. A járás jelenleg is nagyban függ az uniós támogatásoktól. Tamási járás fejlesztési programja az összeszerelő üzemek számára megfelelő, képzett munkaerőre, a nagyobb városokban található elhagyott, de felhasználható ipari telephelyekre (Tamási and Simontornya) és természeti erőforrásokra építközhet.

A **regionális szint** közvetítő szervek és platformok létrehozásával tud hozzájárulni a belső perifériák fejlesztéséhez, amelyek segíthetnek összehangolni a térség problémáit, céljait és törekvéseit, illetve keretet biztosíthatnak a különböző közigazgatási szintek fejlesztési terveinek. Emellett fontos a stratégiai tervek, koncepciók közös kialakítása, amely növeli a problémák láthatóságát, felhívja a figyelmet a belső perifériák speciális igényeire, feltárja a kulcsproblémákat, és ösztönzi a térségek fejlődését.

A **nemzeti szint** számára jó lehetőség a politikai figyelem belső perifériákra irányítása, amely csökkentheti a „megfeledkezetttség érzését”. Az elmaradott területek nehezen szereznek politikai figyelmet sajátos problémáik leküzdésének támogatására. Nemzeti szintű kommunikációs, együttműködési és döntéshozatali szerv létrehozása ajánlott, amely fókuszáltan ezekkel a térségekkel foglalkozik. További fontos lehetőség a megfelelő támogatási lehetőségek biztosítása (pl. meglévő programok esetében célzott kedvezmények a belső perifériák számára), illetve a döntéshozatal decentralizálása.

Az **EU szintjén** kiemelt jelentőségű a támogatási forrásokhoz való hozzáférés és átláthatóság javítása, például ajánlott a belső perifériákra jellemző mutatókat (pl. elvándorlás, képzett munkaerő hiánya) kritériumként alkalmazni a forráselosztás során.

Az ajánlásokról részletes információ az ESPON PROFECY projekt eredményeit röviden bemutató **szakpolitikai jelentésben** található.

Elengedhetetlen az EU programok végrehajtásával kapcsolatos adminisztratív terhek csökkentése, hiszen ezek a terhek a periférikus területen különös nehézséget jelentenek a helyi szereplők számára.

CONNECT2CE

A határon átnyúló közösségi közlekedés fejlesztése

Partnerség és teljes költségvetés:

13 partner 8 országból (AT, CZ, DE, HU, HR, IT, PL, SI) – 2,60 millió euró

Hazai partner:

Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút, Közlekedés-tudományi Intézet

A határok átlépése kelet-közép Európában jellemzően egyéni közlekedési eszközökkel (autóval, motorral vagy kerékpárral) történik, míg vasúti vagy buszos alternatíva sokszor nincs, sőt a kapcsolatok száma számos esetben csökkent is az elmúlt tizenöt évben. A projekt keretében a partnerek a térség határon átnyúló közösségi közlekedésének fejlesztési lehetőségeit vizsgálták. Magyarországon a magyar-osztrák határszakasz került a vizsgálat fókuszába.

A projekt összehangolt transznacionális stratégiák, cselekvési tervek és eszközök kidolgozásával járult hozzá a perifériális, határokon átnyúló régiók közösségi közlekedési szolgáltatásainak fejlesztéséhez, amelyeket regionális szinten kellett végrehajtani számos kísérleti tevékenység révén, három összefüggő területen:

- a közösségi közlekedési közszolgáltatások határon átnyúló összekapcsolása, multimodális menetrendek harmonizálása,
- integrált jegykiadás és tarifarendszerek,
- intelligens közlekedési rendszerek megvalósítása, a többnyelvű utastájékoztatás fejlesztése.

A projekt keretében olyan könnyen kezelhető digitális döntéstámogató felületeket hoztak létre, ahol a téma iránt érdeklődő szakemberek megérthetik a menetrendi kínálat nagysága és a finanszírozás mértéke közötti összefüggéseket. Az új, határt átlépő járatok menetrendi és díjszabási integrációjának szükségességét a határ két oldalán már meglévő közszolgáltatások összekötésével lehet megvalósítani, azonban szükség lesz az egységes utastájékoztatás hatékony, többnyelvű alkalmazására, továbbá a gyakran két-háromféle jegy helyett egy integrált jegy bevezetésének technikai és szervezési feltételeinek kidolgozására.

A projekt keretében külön vizsgálták a regionális nemzetközi buszkapcsolatok kialakíthatóságát Vas megyében. Sopronból sokszor egy óra alatt több nemzetközi személyvonat indul Ausztria több irányába, mint ahány regionális forgalmú, menetrend szerinti autóbusz átlépi a magyar-osztrák határt annak teljes hosszán egy teljes nap alatt. Ez különösen a határ közeli Körmeny, Szombathely és Kőszeg esetében fájó, mert ezeken a helyeken vonattal nem járható át a határ.

Az utastájékoztatás fejlesztésénél nemcsak az autóbusz és a vonatok közötti átjárhatóság megkönnyítése a cél, hanem a többnyelvű tájékoztatás mainál szélesebb körben való elterjesztése is. A GySEV a projekt keretében többnyelvű, intermodális (a vonatok mellett a buszokat is tartalmazó) utastájékoztató monitorokat telepített Kőszeg állomáson, ahol néhány éven belül a buszok és a vonat között a közös peronos átszállás is megvalósul. További fejlesztés a többnyelvű ügyfélkapcsolati központ, amivel a korábbinál több megkeresést tudnak egy időben telefonon fogadni, és az egyes témákra specializálódott munkatársakat egy központi menürendszerből közvetlenül érik el a hívók. A hívások havi száma látványosan emelkedett, 477-ről 1500 fölé, ami jól mutatja, hogy a vasúttársaságnak mekkora előnyt jelentett a járványhelyzet miatti korlátozások idején az utasok tömeges és többnyelvű tájékoztatásának megkönnyítése.

DANTE

A határátlépés adminisztratív terheinek csökkentése a dunai hajózásban

A Dunán és hajózható mellékfolyóin történő áru- és személyszállítással kapcsolatos adminisztratív terhek és a kapcsolódó díjak jelentősen akadályozzák a folyó, mint a régió fontos közlekedési tengelyének hatékony kihasználását. A DANTE projekt célja az adminisztratív terhek azonosítása és leküzdése a privát szektor és a felelős hatóságok együttműködésével. A partnerek az adminisztratív akadályok leküzdését célzó iránymutatásokkal, bevált gyakorlatok bemutatásával segítik a hatékonyabb vízi közlekedési adminisztráció kialakítását.

A projekt sikeres végrehajtásának egyik kulcseleme egy olyan eszköz kifejlesztése volt, amely a transznacionális hajózási észrevételek bejelentését teszi lehetővé. A többnyelvű, online jelentési eszköz segítségével a belvízi közlekedésben érintettek rögzíthetik egy adatbázisban a Dunán és mellékfolyóin történő folyami közlekedés során szerzett észrevételeiket, negatív és pozitív tapasztalataikat. Az összes bevitt adatot és észrevételt egy központi adatbázis tárolja, amely – kiegészülve a nemzeti adminisztratív szabályok összehasonlító elemzésével – alapját képezi további elemzések készítésének, adminisztratív szűk keresztmetszetek azonosításának, valamint releváns ajánlások megfogalmazásának is.

Partnerség és

teljes költségvetés:

16 partner 8 országból
(AT, BG, DE, HU, HR,
RO, RS, SK) – 1,98 millió euró

Hazai partnerek:

Magyar Hajózási Országos Szövet-
ség, Magyar Belvízi Fuvarozók
Szövetsége, Információs és
Technológiai Minisztérium,
Magyar Dunai Kikötők
Szövetsége

A projekt során készült adminisztratív stratégia és akcióterv a következő javaslatokat határozta meg a dunai fuvarozás terén feltárt adminisztratív korlátok felszámolásához:

- jogi környezet összehangolása,
- egységes formanyomtatványok kialakítása,
- modern IT megoldások alkalmazása az ügyintézésben,
- az ellenőrző hatóságok kapacitásainak fejlesztése,
- egységes biztonsági előírások alkalmazása,
- egy közös nyelv bevezetése az ügyintézésben.

Annak érdekében, hogy a DANTE projekt hatása túlmutasson a feltárt nehézségekhez kapcsolódó ajánlások megfogalmazásán, létrejött egy Monitoring és Módszertani Platform, melynek feladata a javasolt változások előmozdítása az érdekelt intézmények bevonásával, és a bevezetett változások nyomon követése. A platform a monitoring, tervezés, egyeztetés, közös döntéshozatal, végrehajtás, jelentés, értékelés lépésein keresztül biztosítja a bevezetett intézkedések maximális hatékonyságát.

A projekt olyan sikeresen mozgósította az EU releváns intézményeit, programjait és projektjeit, hogy 2018-ban elnyerte „a TEN-T hálózat fejlesztésének egyik zászlóshajó kezdeményezése” címet.

EU CYCLE

A kerékpáros fejlesztések hatékonyságának növelése

Az EU CYCLE kezdeményezés célja, hogy javuljon a kerékpáros projektek minősége egyes előre meghatározott szakpolitikai eszközök, uniós finanszírozású operatív programok hatékonyságának fokozása, a részvevő régiók közötti tanulási folyamat, valamint egy regionális akcióterv készítése révén. A kezdeményezés hozzájárul a kerékpározás részarányának növeléséhez, ezzel elősegítve a közlekedés karbonsemlegesítését.

Partnerség és teljes költségvetés:
5 partner 5 országból (BE, DE, HU, IT, PL) – 1,06 millió euró

Hazai partner:
Nyugat-Pannon Terület- és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft

A közös kihívás abban rejlik, hogy habár a kerékpározással kapcsolatos projektek megközelítőleg 0,6 milliárd euró európai uniós támogatásban részesültek a 2007 és 2013 közötti időszakban, a jó gyakorlatokat nem osztották meg. Az ezekkel kapcsolatos ismeretek egyenlőtlenül oszlanak meg az érintett régiókban, ebből kifolyólag a szakpolitikai eszközök sem tudják ezeket figyelembe venni.

Mivel az irányító hatóságok, érintett szervezetek és projektgazdák nincsenek tisztában a bevált gyakorlatokkal, az ismeretek hiánya csökkenti a kerékpáros projektek iránti érdeklődést, és kockáztatja, hogy a kerékpározásra elkülönített 166,1 millió eurót hatékonyan használják fel.

A projektpartnerek korábban is vettek részt a kerékpározás egyes témáihoz kapcsolódó projektekben – úgymint a regionális kerékpározás, kerékpáros turizmus, városi kerékpározás, intermodalitás, városi-vidéki kapcsolatok, valamint területi együttműködés a kerékpározásban –, ezért úgy döntöttek, hogy az ezek során szerzett tudásukat, tapasztalataikat megosztják egymással a rendelkezésre álló források teljes és hatékony felhasználása érdekében.

A projekt keretében a partnerek elemzik a hat altémához kapcsolódó ismereteiket, és a leghasznosabb gyakorlatokat feltöltik az Interreg Europe program szakpolitikai tanulási oldalára:

Policy Learning Platform

A partnerek együttműködnek a helyi szereplőkkel a megszerzett tudás adaptálásában, a helyi akciótervek elkészítésében, növelve ezáltal a szakpolitikai eszközök eredményességét. Ezenfelül közösen készítik az Integrált Kerékpáros Tervezési Útmutatót, amelynek célja a kerékpáros projektek legjobb megoldásainak összegyűjtése és összefoglalása.

Az EU CYCLE projekt mind az irányító hatósági, mind pedig a potenciális kedvezményezett oldal képességeit fejleszti a projektek kidolgozása és megvalósítása területén.

Az Interreg programok hozzájárulása a területi kohézió erősítéséhez

Felelős kiadó: Tipold Ferenc, főosztályvezető
Pénzügyminisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály

Szerzők: Gergelyné Csintalan Lilian, Hegyesi Béla, Kovács Regina, Somhegyi Fanni Terézia,
valamint a bemutatott projektek hazai partnerei

Olvasószerkesztő: Drahos Zsuzsanna

Tördelés: Hegyesi Béla

A kiadvánnyal kapcsolatban kérdések, észrevételek a bela.hegyesi@pm.gov.hu címre küldhetők.

A bemutatott projektek az Espon Programból /
az Interreg Central Europe Programból /
az Interreg Duna Transznacionális Programból /
az Interreg Europe Programból /
az Interreg Szlovákia–Magyarország Határon Átnyúló Programból,
az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával,
az Európai Unió társfinanszírozásával valósulnak meg.
A magyar partnerek részvétele a projekteken
a Magyar Állam társfinanszírozásával valósul meg.

A kiadványban forrásmegjelölés nélkül szereplő képek a bemutatott projektek honlapjairól származnak.